

Starvsblaðið

Ársrit 2017-2018

Aðalfundurinn, mars 2018

REPORTASJA

Ein gerandisdagur á Strandferðsluni

Vit fylgja trimum limum í Starvsmannafelagnum til arbeiðis ein vanligan gerandisdag

Leiðslan loypur álitisfólkini um

TEMA

Pensjónsnýskipanin jalig fyri flestu limir

GREINING

10

8

**Pensjónsnýskipanin
jalig fyrri
flestu limir**

Í november í fjør
lögdu Almanna-
málaráðið og
Fíggjarmálaráðið
uppskot fram.

40

NSO 2017
Vælfærdin og
tað almenna
í framtíðini.

**Ein gerandisdagur
á Strandferðsluni**

Vit fylgja trimum limum
í Starvsmannafelagnum
til arbeiðis ein vanligan
gerandisdag.

**Foreldur fáa betri
sømdir við barnsbuð**

Broytingar í sáttmálanum
við Fíggjarmálaráðið
og lögtingslógini.

**Leiðslan loypur
álitisfólkini um**

Tað lekur ímillum
teori og praksis.

18

32

Uppskot til aðalfundin

Áminning: Uppskot frá limunum í Starvsmannafelagnum til ársaðalfundin skulu vera skrivstovu felagsins í hendi í seinasta lagi 7 dagar fyrri aðalfundin.

Hetta merkir, at hefur tú eitt uppskot til broytingar í viðtøkum felagsins ella annað uppskot til aðalfundin, skal uppskotið vera skrivstovuni í hendi í seinasta lagi leygardagin 24. februar 2017.

ÚTGEVARI:
Starvsmannafelagið
J. H. Schrøtersgøta 9
Postsmoga 165
110 Tórshavn
Telefon 61 48 68
T-postur:
starvsmannafelag@starvsmannafelag.fo
Heimasíða: www.starvsmannafelag.fo

NEVND:
Súni Selfoss, formaður
Jóngerð Simonsen, næstformaður
Svend Áge Seloy
Hilmar Augustinussen
Björg Jacobsen
FELAGSSKRIVARI:
Anna D. Johannesen

SKRIVSTOVUTÍÐ:
Mánadag - hósdag kl. 09.00-16.00
Fríggjadag kl. 09.00-15.00

TELEFON TÍÐ: kl. 10.00 - 15.00
Tó ikki mikudag

SAMSKIPARI:
Guðrið Joensen

RÁÐGEVI:
Dánjal Højgaard

TRYGGINGARRÁÐGEVI:
John Kjær, tlf. 21.81.87

SOSIALRÁÐGEVI:
Leif Olsen, tlf. 31.63.39

Starvsmannafelagið hefur umboð í
yrkisútbúgvingarráðnum, Skrásetingar-
eftirlitinum, nevndini fyrri Handilsskúlan
og Javnstøðunevndini.

Starvsmannafelagið er limur í
Norðurlendsku felagsskapunum
NTR, NSO og
altjóða felagsskapinum ISKA

STARVSBLAÐIÐ
verður sent limum Starvsmannafelagsins
ókeypis. Loyvt er at endurgeva tilfar,
ella partar av tilfari (myndir undantiknar)
treytað av, at keldan verður upplýst.

LAGT TIL RÆTTIS:
Dánjal Højgaard
Nevndin (ábyrgd)

UMBRÓTING, SNIÐGEVING,
PRENT OG LIÐUGGERÐ:
Føroyaprent, tlf. 31.45.55

NORÐURLENDSKT UMHVÖRVISMERKI
Svanamerktur prentitur 541 705

PERMUMYND:
Kári Mikkelsen

ODDAGREIN

Aðalfundurin 2018 stendur fyrri framman, og verður hann aftur hesuferð hildin í Smæruni. Í ár raka vit á ein aðalfund, har einki nevndarval er, og tí er ætlanin, at vit gera eitt sindur meira burturúr enn vanligt.

Súni Selfoss / formaður

Pensjónsnýskipan, meðávirkan og ein øðrvísi aðalfundur

A

ðalfundurin verður tann 3. mars kl 15 í Smæruni. Hetta er aðru ferð, at vit brúka okkara egnu hølir til aðalfund. Fyrstu ferð var í fjør og eydnaðist hetta so mikið væl, at vit hava avgjørt at royna aftur í ár.

Einki nevndarval

Skipanin í Starvsmannafelagnum er soleiðis, at nevndarlimir eru valdir fyrri trý ár í senn. Tveir hvørja ferð. Hetta ger, at í ár er einki nevndarval.

Formaðurin er valdur fyrri fyra ár í senn, og hefur hann tí tvey ár eftir av sínum valskeiði.

Skráin fylgir ásetingunum í viðtøkum felagsins, men av tí at einki nevndarval er á skránni, er ætlanin at skipa dagin øðrvísi enn vanligt.

Tema: Pensjónsnýskipanin

Aðalfundurin hesaferð hefur eitt høvuðstema, sum er lögtingsuppskotið til pensjónsnýskipan, sum varð lagt fyrri lögtingið herfyri.

Jan Otto S. Holm, fíggjar- og tryggingarráðgevi, fer at hava framløgu um nýskipanina, har hann fer at lýsa, hvussu pensjónsskipanin fer at síggja út

eftir 2020, og hvussu hon fer at ávirka limirnar í Starvsmannafelagnum. Aftaná verður pallborðsorðaskifti, har m.a. umboð fyrri fakfeløg og politisku skipanina fara at kjakast um lógaruppskotið, sum hefur verið til almenna hoyring í vetur m.a. hjá fakfeløgnum. Kjalfundurin verður almennur.

Eisini fer LÍV at hava básar við hentum limaupplýsingum, mannaðar við bestu vitanini um okkara tryggingarviðurskiftir.

Tá ið sjálvur aðalfundurin er av, verður veitsla við tónleiki, burturlutan av vinningum, og kendur kokkur fer at borðreiða við góðum grillmati.

Starvsblaðið

Eftir at eg tók við sum formaður fyrri tveimum árum síðani, varð avgerð tikin um, at í eini royndartíð skuldi Starvsblaðið fara úr fyra bløðum um árið til eitt blað, og skuldi hetta eina blaðið koma út í samband við aðalfund felagsins. Samtíðis skuldu vit uppstiga heimasíðuna, soleiðis at heimasíða og felag gerast meira sjónligt í almenna rúminum. Og hetta hefur eydnast.

Heimasíðan er sera virkin og verða greinar og tey evnir, vit varpa ljós á í temagreinum, væl endurgivin í miðlunum. Hetta er við til at seta dagskránni.

Ein og í fjør, er Starvsblaðið í ár skipað sum eitt aðalfundarblað.

Formansfrágreiðingin er á sama hátt gjord við nakað øðrvísi uppseting enn vanligt, har frágreiðingin er deild upp í fleiri smærri greinar og viðmerkingar. Hetta eydnaðist so mikið væl, at vit hava avgjørt at halda áfram við

hesum, tí eg meti at hetta ger frágreiðingina greiðari og lættari at lesa.

Eftir aðalfundin verður endalig avgerð tikin um, hvussu vit raðfesta Starvsblaðið og heimasíða í framtíðini. Um vit halda fram eftir verandi leisti, ella um vit skulu raðfesta øðrvísi.

Frásøgn og temadagur

Aftur hesaferð eru tvær longri greinar í blaðnum.

Kári Mikkelsen, journalistur, hefur skrivað eina reportasju um gerandisdagin hjá trimum limum, sum arbeiða á Strandferðsluni. Ein spennandi frásøgn, ið gevur innlit í, hvussu ein vanligur arbeiðsdagur er á hesum eitt sindur øðrvísi arbeiðsplássni.

Harafturat hava vit eitt tema, sum tekur støði í semjuni millum Starvsmannafelagið og Fíggjarmálaráðið í oktober, um § 2 í sáttmálanum.

Partarnir eru samdir um at skipa fyrri einum felags evnisdegi í 2018 at umrøða spurningin, hvussu almennar leiðslur handfara avgerandi broytingar, og hvussu starvsfólk fáa høvi at vera við í broytingartilgongdum.

Greiddar ábendingar eru um, at leiðslan ofta loypur starvsfólkini um, tá ið týðandi broytingar verða gjordar á arbeiðsplássinum. Hettar er í stríð við § 2 í sáttmálanum, sum hefur ásetingar um kunning um hoyring av álitisfólkunum. Hetta er eitt stórt mál, sum báðir partar hava áhuga í at fáa sett á breiddin í 2018. Hetta fara vit at hoyra meira um seinni.

framhald ///

ODDAGREIN

Pensjónsnýskipan, meðávirkan og ein øðrvísi aðalfundur

/// Sáttmálasamráðingarnar

2017 hevur fyri Starvsmannafelagið verið merkt av sáttmálasamráðingum, og vóru vit sum so ofta fyrr fyrsta felagið at skriva undir nýggjan tvey ára sáttmála.

Málið, ið nevndin setti sær fyri, var, at til hesar samráðingar skuldu lág- og miðallønirnar fáa eitt munandi lønarlyft. Og tí settu vit okkum fyri, at í ár skuldi lønarhækkingin verða í krónum og ikki í prosentum. Hetta eydnaðis til fulnar.

Í sáttmálaskeiðnum – eftir at tað, sum kostar, er drigið frá í karminum – er lønarhækkingin 1.387 krónur og er hetta ein tann størsta lønarhækkingin fyri lág- og miðalløn í okkara sáttmálaøki í nógv ár.

Sjálvandi høvdu vit ynskt, at endaliga úrslitið var nakað betur. At tað hevði borið til at flutt øll ein lønarflokk upp. Og at tey, ið hava staðið í óendaligar tíðir á endastigi, fingi eina viðurkenning fyri teirra servitan. Men tað bar ikki til hesaferð. Karmurin á 5,15% bar snøgt sagt ikki eisini slíkari broyting, tíverri.

Lønarnevndin

Tíðliga í 2017 varð lønarnevndin endiliga mannað. Ætlanin var, at hon skuldi verða komin væl áleiðis, áðrenn

Smæran 13. oktober í fjør. Súni Selfoss leggur uppskotið til semju við Fíggjarmálaráðið fyri álitisfólkini í Starvsmannafelagnum. Nýggi sáttmálin varð undirskrivaður seinni sama dag.

sáttmálasamráðingarnar veruliga fóru í gongd, men har vóru fleiri avbjóðingar á vegnum, sum gjørdur, at tað var eitt sindur strýggið at koma veruliga í gongd. Nevndin samdist tí um at leggja arbeiðið niður, tað sum eftir var av árinum. Og so taka arbeiði upp aftur, tá ið samráðingarnar eru av.

Eg vóni, at hetta arbeiðið verður tikið upp aftur skjótast gjørligt, so vit kunnu halda avtaluna í sáttmálanum um at arbeiði skal verða liðugt í 2018. Eg vóni, at tá partarnir eru komnir á

mál við arbeiðinum og álitid er skriva, ja so er eingin ivi um, hvat ið er rætta lønin hjá hvørjum einstøkum lønmótakara. Hettar so, at lønin veruliga er at liva av, at øll fáa ta viðurkenning, tey hava uppiborið, og at lønin samsvarar við veruligu avbjóðingarnar, sum starvsfólkini sita við í sínum dagliga arbeiði.

Hjartaliga vælkomn á ársaðalfund 3. mars 2018

FELAGSTÍÐINDI

UPPTAKID Í POSTA

Fyrsta avgerandi stigið í arbeiðinum at fáa setanarviðurskiftini hjá starvsfólkunum í Posta, í samsvar við sáttmálan hjá Starvsmannafelagnum, er tikið.

Tað var á heysti 2016, at Starvsmannafelagið gjørdi vart við, at starvsfólk í sáttmálaøkinum vóru sett við persónligum kontraktum, sum ikki livdu upp til minstu ásetingarnar í sáttmálanum, t.d. um yvir-tíð, eftirløn og arbeiðstíð.

Síðani er eitt størri tal av setanunum broyttar, so at tær nú liva upp til sáttmálan. Í onkrum føri var arbeiðsklausulur avtalaður, sum var á markinum til tað

lógliga og rímliga. Hettar er eisini fingið í rættlag.

Sum tað seinasta, hevur Posta jættað nøkrum av teimum, sum vóru sett eftir gomlu kontraktunum, sum Starvsmannafelagið í síni tíð fekk innlit í, endurgjald fyri lønarmiss.

Starvsmannafelagið fegnast um, at tað í samráð við Posta og Føroya Arbeidsgevarafelag hevur eydnast at fáa setanarviðurskiftini á Posta í samsvar við sáttmálan. Nú er so uppgávan at tryggja, at viðurskiftini framhaldandi verða skipaði eftir sáttmálanum.

VÆLKOMIN Á AÐALFUND!

VIÐ ALMENNUM KJAKI OG GRILLKVØLDI AFTANÁ

Leygardagin 3. mars í Smæruni. Aðalfundurin er kl. 15.00 og kjakið, sum er opið fyri almenninginum, er kl. 17.00.

KL. 17:00
ALMENNUR KJAKFUNDUR – EFTIR AÐALFUNDIN

Pensjónsnýskipanin Hvat merkir hon fyri teg?

Jan Otto Holm, fíggjarráðgevi, innleiðir um hvat pensjónsnýskipanin merkir fyri teg. Síðan verður pallborðskjak við spennandi viðkomandi umboðum.

Óluva Zachariassen leiðir pallborðskjakið.

KL. 15:00
FYRI LIMIR

Skrá fyri aðalfundin

- Frásøgn formansins
- Ársins álitisfólk
- Góðkenning av roknskapinum
- Møguligar lógarbroytingar
- Møgulig uppskot frá limum og nevnd
- Ásetan av limagjöldum
- Val av grannskoðara
- Ymiskt

KL. 19:00
FYRI LIMIR

Veitsla við tónleiki, gómakrási og hugna

Grillkvöld við Gutta Winther og góðum livandi tónleiki og felagssangi. Ókeypistiltakið er bert fyri limir.

Kastað verður lut um flogferð og vikuskifti í summarhúsunum í Skálavík og við Gjógv millum teir limir, ið eru til veitsluna.

GISTING

Møguligt er at gista á Hotel Tórshavn 3.-4. mars. Einakamar kostar 700 kr. við morgunmati og dupultkamar 850 kr. við morgunmati. Umráðandi er at hava limakortið við, tá gjaldast skal.

Tryggingarfelagið LÍV hevur bás á aðalfundinum. Fá prát um tíni persónligu pensjónsviðurskifti.

STARVSMANNAFELAGIÐ

J.H. Schrøtersgøta 7, Tórshavn

NTR (NORDISK TJENESTEMANS RÁÐ)

Starvsmannafelagið er umboðað í tveimum norðurlenskum samstørvum. Annað, ið kallast NTR, er eitt samstarv millum norðurlensk fakfeløg, ið organisera starvsfólk, ið eru sett í kommununum.

Fyri 2 árum síðan varð avgerð tikin um, at tann árliga ráðstevnan bert skal verða annaðhvørt ár.

Vit høvdu ráðstevnuna í Føroyum í 2016, meðan eingin ráðstevna var í 2017. Tó var ein víðkaður politiskur fundur hildin í desember 2017, har forfólk og varaforfólk saman við skrivarunum frá hvørjum landi luttóku til ein temadag, har evnið var digitalisering. Fakfeløgini lögdu fram, hvat tey hava arbeitt við innan digatalisering higartil. Eisini lögdu øll forfólkini fram, hvørjar avbjóðingar, tey hava møtt, og hvat rørir seg í samfeløgnum innan evnið.

Næsta norðurlenska ráðstevnan verður í Stavanger í Norra 24.-27. juni 2018.

Evnið á ráðstevnuni verður:

„Hvussu verða alment sett starvsfólk noygd at innstilla seg at arbeiða í framtíðini?“

Hetta evnið er um hvørjar avbjóðingar liggja fyri framman – bæði hjá starvsfólkum, stovnum – og hvat fakfeløgini kunnu gera, soleiðis at arbeiði verður framhaldandi til allar okkara limir í framtíðini, tá alt meir ella minni er digitaliserað.

FELAGSTÍÐINDI

KANNING: Ein kanning, sum Gallup Føroyar gjørdi fyri Starvsmannafelagið í fjør, vísir, at flestu limirnir í Starvsmannafelagnum hava setanarskriv. Kanningin bendir tó á, at setanarskrivini ofta eru so gomul, at tey ikki longur geva eina rætta lýsing av starvinum

Hava setanarskriv – men ofta avoldað

Starvsfólk skulu hava eitt setanarprógv, sum hevur nakrar grundleggjandi upplýsingar um teirra starv. Tað skal t.d. siga hvønn lønarflokk, tey eru í, hvar arbeiðsplássid er, lýsing av arbeiðinum, hvør útbúgving, ið krevst, arbeiðstíðir o.s.fr.

Rætturin er staðfestur í sáttmálanum og í lögtingslógini um setanarprógv, sum sigur, at hevur meðal arbeiðstíðin verið í minsta lagi 8 tímar um vikuna skal tú hava eitt setanarprógv. Í seinasta lagi 4 vikur eftir at tú byrjaði í starvinum.

Rætturin er eisini staðfestur í sáttmálanum fyri landið og kommunurnar, sum siga, at starvsfólkini skulu hava setanarskrivið innan 14 dagar. Og at Starvsmannafelagið skal hava eitt eintak av skrivinum.

Kanningin

Ein kanning, sum Gallup gjørdi fyri

Starvsmannafelagið millum limir felagsins, bendir á at reglurnar í stóran mun verða hildnar, tá ið umræður setanarprógvini.

Umleið níggju av tíggu svaraðu, at tey hava eitt setanarprógv. Hetta er gleðiligt, tí tað bendir á, at arbeiðsgevararnir í stóran mun taka lógina um setanarprógv í álvara.

Baksíðan av kanningini er tó, at tá starvsfólkini vóru spurd *Lýsir setanarskrivið títt arbeiði í dag*, svaraðu bert tvey av trimum játtandi.

Hetta gevur eina ábending um, at setanarskrivini í summum førum eru so gomul, at tey ikki longur geva eina dagfærda og rætta mynd av starvinum.

Starvsmannafelagið fegnast um, at limirnir hava setanarskriv, men felagið heldur tað ikki vera gott, um setanarskrivini í summum førum eru so gomul, at tey ikki lýsa starvið, soleiðis sum tað er í dag.

Broytingar skulu frábodast

Lógin um setanarprógv hevur nevniliga eisini eitt krav um, at broytast treytirnar í starvinum, skal boðast frá hesum. Tað skal vera skrivliga og í seinasta lagi ein mánað eftir at broytingin hendi.

Størv broytast. So skal vera, men verður setanarskrivið ikki broytt samsvandi, kann tað koma aftur um brekkur.

Setanarskrivið hevur stóran týðning fyri rættartrygdina hjá tær sum starvsfólk. Tað kann t.d. vera avgerðandi, tá metast skal um hvussu stórar broytingar tú skalt tola, t.d. í sambandi við bygnarbroytingar ella eina flyting.

Ósemja kann t.d. vera um hvør avtala er um setanarbrøk og ábyrgd. Hvar títt starvsøki og arbeiðspláss er. Ella um hvat slag av starvi tú í roynd og veru situr í. Um tað er eitt fyribils starv, tíðaravmarkað starv ella fast

starv – t.v.s. um tú hevur krav um uppsagnartíð ella ikki.

Hvat hava partarnir avtalað?

Tað kann setanarskrivið vera við til at avklára. Og tá er umráðandi at setanarskrivið er dagført og lýsir starvið, sum tað veruliga er. Og ikki, sum tað einaferð var, tá tú byrjaði fyri nógvum árum síðani.

Kannið setanarskrivið!

Vit fara tí at heita á limirnar um at eftirkanna síni setanarskriv. Um tit halda, at setanarskrivið ikki lýsir starvið í dag, skulu tit gera arbeiðsgevaran ella leiðaran varugan við støduna og biðja um eitt dagført setanarskriv.

Um tú einki setanarskriv hevur, skalt tú sjálvandi eisini gera vart við hetta. Eisini um tú bert hevur verið í starvi í heilt stutta tíð. /

ARBEIDSDAGAR Í SKÁLAVÍK

Skipað verður fyri arbeiðsdøgum eftir hvønn aðalfund, har nevnd og umsiting saman fer burturfrá nakrar dagar, har vit gera status yvir arbeiðsuppgávur og leggja ætlanir fyri arbeiðið komandi árið.

Í fjør vóru vit í Skálavík, dagarnar 5. til 7. apríl. Hetta var sjeyndu ferð, at skipað hevur verið fyri arbeiðsdögum.

Hetta er eitt gott høvi hjá nevndarlimum at fáa innlit í dagligu arbeiðsuppgávarnar í felagnum, og at leggja ætlanir fyri hvørji mál, felagið skal arbeiða við komandi árið.

Seinasta ár var eitt samráðingarár, so sáttmálasamráðingarnar fyltu nógv, umframt tær avbjóðingar vit standa yvir fyri í sambandi við talgilding og trivnað/strongd á arbeiðsplássum.

HUGNAKVOLD

3. november 2017 var hugnakvöldið fyri limum felagsins. Eins og til hini hugnakvöldini varð aftur hesa ferð fult teknað. Tað er sera hugaligt, at fleiri og fleiri limir taka undir við hesum ókeypis limatiltaki. Bjóðað varð lætt ábit við breyði og salat frá Oddvør Skarðhamar, og rís al a mande við mandlugávu omaná.

Niels á Reynatúgvu stóð enn einaferð fyri gítarspælinum afturvið felagsanginum. Eisini tók hann sær av at standa fyri spurnakappingini, har borðini kappast móti hvørjum øðrum. Triðja árið á rað vann borðið við starvsfólkum frá Býarbókasavninum. Starvsfólk frá Tórshavnar kommunu og Starvsmannafelagnum sótu eisini við borðið. Ognarsteyp var latið, og ein minni gáva til hvønn luttakara.

Rúna á Heygum, Ronnie Nielsen og Herluf Lützen undirhildu við 4 lögum. Annars var tað hugni og prát, har starvsfelagar nýttu høvi at hugna sær saman uttanfyri arbeiðstíð og -pláss. Samanumtikið eitt væl eydnað ókeypis limatiltak.

GREINING: PENSJÓNSNÝSKIPANIN

Í november í fjór lögdu Almannamálaráðið og Figgjarmálaráðið uppskot fram um pensjónsnýskipan. Eftir hetta fingi millum onnur Starvsmannafelagið og Fakfelagssamstarvið høvi at senda inn hoyringsskriv. Júst okkara hoyringsskriv broytti tvey týðandi viðurskipti í uppskotinum. Niðanfyrir verður uppskotið um pensjónsnýskipan, sum í næstum verður lagt fyri tingið, í stuttum gjøgnumgingið og útrokningar verða vístar, hvussu uppskotið ávirkar limir í Starvsmannafelagnum.

Tekstur: Jan Otto Holm, búskaparfrøðingur

Pensjónsnýskipanin jalig fyri flestu limir

Uppskotið í stuttum

Umframt uppskot um broytingarnar í útgjaldi og mótrókning (sí talvu 1) er eisini ætlanin, at pensjónsaldurin skal hækka stigvíst til 68 ár í 2030, og at møguleiki skal vera fyri framskundaðari og útsettari fólkpensjón

Økt útgjald til AMEG og økt útgjald

Í stuttum verður ætlað nýskipanin galdandi fyri tey, ið gerast pensjónistar í 2020 ella seinni, meðan tey, ið longu eru pensjónistar ella gerast pensjónistar innan 2020 ikki koma í nýggju „2020-skipanina“.

Tó er ætlanin, at allir pensjónistar fáa hægri útgjald frá AMEG (Samhaldsfasta), sum hækkar úr kr. 4.025 í kr. 5.635 mánaðarlaga. Hægri útgjaldið frá AMEG verður figgjað av, at inn-gjaldið frá bæði lønmóttakarum og arbeiðsgevarum hækkar í tveimum stigum úr verandi 2,25% í 3,00% frá 1. januar 2019.

Við øðrum orðum rindar pensjónsuppspararin lutvíst sjálvur fyri hækkaða útgjaldið frá AMEG.

Hvørki í verandi skipan ella í 2020-skipanini verður mótróknað í AMEG. Øll rinda sama prosentpart av løn inn til samhaldsfasta og øll fáa somu upphædd út, tá tey gerast pensjónistar. AMEG verður skattað við útgjaldi.

Viðbótin hækkar – grundupphæddin óbroytt

Sum sæst í talvuni hækkar viðbótin, ið eins og AMEG verður skattað við útgjaldi, úr kr. 3.711 í kr. 4.779 fyri

stakan pensjónist og úr kr. 3.031 í kr. 3.537 fyri giftan pensjónist. Tó skal leggjast til merkis, at brennistuðul ikki er í 2020-skipanini.

Skattafría grundupphæddin verður óbroytt kr. 3.589 fyri stakan pensjónist og kr. 2.733 fyri hvønn giftan pensjónist.

Egin ársinntøka avgerandi fyri útgoldna fólkpensjón

Umframt broyttar upphæddir, er stóra broytingin mótrókningarmarkin. Mótrókningin í omanfyrenevndu upphæddum, ið vit samlað kunnu rópa fyri fólkpensjónina, er tengd at, í hvønn mun pensjónistur hevur **egna ársinntøku**.

Upp í slíka egna ársinntøku verður roknað egin pensjón (óskattað og forskattað), tað vil siga tann pensjónin, ið er spard upp í gjøgnum Starvsmannafelgið, vanlig lønarinntøka, um pensjónisturin arbeiðir, hóast pensjónsaldurin er náddur, og rentur og vinningsbýti frá kapitalognum.

Mótrókningin broytt grundleggjandi

Í verandi skipan verður bert mótróknað í viðbótini og brennistuðlinum. Í nýggju skipanini verður mótróknað í grundupphædd og viðbót.

Fyrst verður mótróknað í skattafríu grundupphæddini.

Hevur stakur pensjónistur egna ársinntøku á t.d. kr. 145.000, ið er kr. 100.000 omanfyri mótrókningarmarkin kr. 45.000, lækkar árliga grundupphæddin við 25% av kr. 100.000, ið er kr. 25.000.

Um egna ársinntøkan er kr. 217.200 ella meira, er øll grundupphæddin mótróknað burtur og farið verður tá undir at mótrókna í viðbótini.

Er árliga ársinntøkan til dømis kr. 240.000, ið er kr. 22.800 omanfyri næsta mótrókningarmarkið á kr. 217.200, verður árliga viðbótin lækkað við 40% av kr. 22.800. Hetta er kr. 9.120.

Framferðarhátturin við mótrókning av viðbót í verandi skipan er tann sami, men mótrókningarrupphæddirnar og mótrókningarpresentið eru ávíkavíst kr. 61.900 og 60%.

Árin á limir í Starvsmannafelagnum

Trupult er neyvt at meta um, hvørja ávirkan uppskotið til pensjónsnýskipan fær fyri limirnar í Starvsmannafelagnum.

Uppsparingarleisturin er broyttur tvær ferðir síðani 2012, soleiðis at allir limir, ið byrjaðu at spara upp til egna pensjón áðrenn 2012, hava triggjar ymiskar uppsparingarskipanir, har eldra uppsparingin er óskattað og nýggjasta uppsparingin er forskattað og tiskil verður goldin út óskattað.

Harumframt er ymiskt hvørja løn einstaki limurin hevur havt í uppsparingartíðarskeiðinum og eisini hvussu langt uppsparingartíðarskeiðið hevur verið, tá pensjónsaldur verður náddur. Harumframt er eisini ymiskt hvør skattur er í kommununi, sum limirnar búgva í.

Útgjald mánaðarlaga	Verandi skipan				Nýskipan frá 2020			
	Støk		Gift		Støk		Gift	
Veiting	Útgjald	Mótrókning	Útgjald	Mótrókning	Útgjald	Mótrókning	Útgjald	Mótrókning
Grundupphædd	3.589	Eingin	2.733	Eingin	3.589	25% í ársinntøku > 45.000	2.733	25% í ársinntøku > 45.000
Viðbót	3.771	60% í ársinntøku > 61.900	3.031	60% í ársinntøku > 61.900	4.779	40% í ársinntøku > 217.200	3.537	40% í ársinntøku > 176.200
Brennistuðul	634	Um ársinntøka < 60.000	634	Um hjúnar ársinntøka < 80.000	0		0	
AMEG	4.025	Eingin	4.025	Eingin	5.635	Eingin	5.635	Eingin

TALVA 1 Yvirlit yvir verandi pensjónsskipan og ætlaðar broytingar fyri tey, ið gerast pensjónistar eftir 31/12-2019

Pensjónistur	Egin ársinntøka	Kr 100.000	Kr 200.000	Kr 300.000
Stakur:	Verandi skipan	Kr 14.493	Kr 19.360	Kr 25.254
Samlað útgjald eftir skatt	2020-skipan	Kr 16.220	Kr 20.022	Kr 23.788
	Munur	Kr 1.727	Kr 662	Kr -1.466
Giftur:	Verandi skipan	Kr 13.167	Kr 18.504	Kr 24.398
Samlað útgjald eftir skatt	2020-skipan	Kr 14.575	Kr 18.472	Kr 22.607
	Munur	Kr 1.408	Kr -33	Kr -1.791

TALVA 2 Er egna ársinntøka áleið kr 200.000 ella lægri, gevur pensjónsnýskipanin hægri samlað útgjald eftir skatt

Fyri kortini at kunna lýsa árinini og gera tey ítökilig hava vit sett nakrar fortreytir:

- Kommunuskattur er 20,29%, ið er miðal kommunuskattur í Føroyum.
- Egna ársinntøkan stendur av 75% óskattaðari eignari pensjónsuppsparing ella lønarinntøku, ið skal skattast við útgjaldi og 25% forskattaðari eignari pensjónsuppsparing, ið verður goldin út óskattað.
- Vit hyggja eftir limum við egin-ársinntøkum á kr. 100.000, kr. 200.000 og kr. 300.000.

Hyggja vit sum dømi eftir stökum limi, sum hevur kr. 200.000 í eignari ársinntøku tá hesin gerst pensjónistur, verður samlað mánaðarlaga útgjaldið eftir skatt frá fólkpensjón og eignari pensjón væntandi kr. 19.360, um limurin gerst pensjónistur undir verandi skipan. Gerst limurin hinvegin pensjónistur í 2020 ella seinni, verður samlað mánaðarlaga útgjaldið eftir skatt væntandi kr. 20.022. Uppskotið um pensjónsnýskipan gevur sostatt hesum liminum eitt eyka útgjald á kr. 662 mánaðarlaga eftir skatt. Var egin-ársinntøkan hinvegin kr. 100.000, hevði samlað útgjaldið verið kr. 1.727 hægri.

Myndin vísir í høvuðsheitinum, at pensjónistar við eignari ársinntøku niðanfyrir áleið kr. 200.000 fáa meira

útgjaldið, um teir gerast pensjónistar í 2020 ella seinni, men um egna ársinntøkan er omanfyri kr. 200.000 fær pensjónisturin minni útgjaldið, um hesin gerst pensjónistur í 2020 ella seinni. Er talan til dømis um giftan pensjónist við eignari ársinntøku á kr. 300.000 verður samlað mánaðarlaga útgjaldið kr. 1.791 lægri, um hesin gerst pensjónistur undir 2020-skipanini.

Samanumtikið er pensjónsnýskipanin jalig fyri flestu av limunum hjá Starvsmannafelagnum.

Ávirkanin av hoyringsskrivnum

Okkara hoyringsskriv færdi millum annað til, at mótrókningarmarkið á grundupphæddini øktist úr kr. 30.000 í kr. 45.000. Umframt at geva pensjónistinum við eignari ársinntøku niðanfyrir mótrókningarmarkinum í

grundupphæddini hægri samlað árligt útgjald eftir skatt á umleið kr. 4.000, hjálpir hetta eisini illa stillaðum pensjónistum, ið ikki hava megnað at spart munandi upp til egna pensjón.

Forskatingin av pensjónsingjöldum verður varðveitt. Fyrra uppskotið broytti forskatingina úr 40% fyri øll inngjöld til eina stigvísu forskating tengda at árligu lønarinntøkuni, ið pensjónin verður goldin av. Tá bert 3 trin vóru, kundi ein øking í árligu lønarinntøkuni á kr. 1 økja forskatta-prosentið við heili 5%-stigum.

Eftir hoyringina varð forskatingin broytt til 21 stig soleiðis at ein øking í árligu lønarinntøkuni á kr. 1, bert økir forskattaprocentið við 0,5%-stigum. Við hesum er forskatingin nú minni tálmandi fyri hugin at arbeiða. Tann stigvísu pensjónsskatturinn sæst á síðu 8 í tí leinki, sum fótnota 1 vísir til. /

Pensjónsnýskipanin í lögtinginum

Í desember legði samgongan uppskotið til pensjónsnýskipan, sum varð fráboðað í samgonguskjalinum, fyri tingið.

Saman við fiskivinnunýskipanini og uppskotinum til stjórnarskipan, er nýskipanin á pensjónsøkinum eitt av høvuðsmálunum hjá hesi samgonguni.

Nýskipanin fevnir um eina røð av lógaruppskotum. Lögtingið hevði 1. viðgerð av uppskotonum 16. januar. Tá varð tað beint í figgjarnevndina, og har var tað, tá hettar blaðið fór til prentingar.

Umframt samgonguna, stuðlar Sjálvstýri pensjónsnýskipanini.

Les frágreiðingina frá landsstýrinum um pensjónsnýskipanina, har m.a. hoyringsskrivið frá Fakfelagssamstarvinum sæst í fylgiskjali 30. Tú finnur frágreiðingina á heimasíðuni hjá Starvsmannafelagnum, starvsmannafelag.fo. Undir teiginum Tema og Pensjónsnýskipanin.

Jan Otto Holm, búskaparfrøðingur, hevur framløgu um pensjónsnýskipan.

Ein gerandisdagur
á Strandferðsluni

Magni, Tórfríð og Ruth. Triggir limir í Starvsmannafelagnum. Tey arbeiða øll á Strandferðsluni. Hann sum dekkari á Smyrli og tær ávíkavist á farstøðini í Havn og í catering á Smyrli.

Kári Mikkelsen, journalistur, hevur fylgt teimum trimum til arbeiðis. Ein vanligan gerandisdag herfyri.

Orð og myndir: Kári Mikkelsen

Gott starv í longum vaktum

Sjómanslívið hjá Magna Petersen byrjaði í nítíárunum umborð á suðuroyartrolarum. Fyrst Suðringi, síðani Steintór, Eftir hetta gekk starvsleið hansara umborð á vaktarskipini, Tjaldrið og Brimli, har hann var í tilsamans 10 ár. Eisini hevur hann arbeitt nøkur ár í Noregi og hjá Varðanum á Tvøroyri. Seinastu fyra árinum hevur 49 ára gamli trongisvingurin starvast sum dekkari á Smyrli, og tað dámar honum væl, hóast vaktirnar eru í longra lagi

Sjólívið byrjaði undir Føroyum og førði hann síðani bæði í Barentshavið og Irmingarhavið við suðuroyartrolarum. Síðani komu fleiri ár innan Vaktar- og

Bjargingartænastuna, seinni Vørn, har tað gjørdist til 10 ár sum dekkari umborð á Tjaldrinum og onkuntíð Brimli. Síðani 2014 hevur Smyrli verið hansara arbeiðspláss.

49 ára gamli Magni Petersen úr Trongisvági dámar væl sjólívið, hóast hann inn ímillum hevur starvast á landi. Frá 2011 og umleið trý ár fram arbeiðdi hann í Noregi, og hann hevur eisini koyrt truck hjá Varðanum í nakrar mánaðir.

– Tað kundi vera rættiliga buldrut at sigla fyrst við trolara og síðani vaktarskipum, hóast tað fyri tað mesta vóru góðir túrar. Serliga dámdi mær væl at sigla við Tjaldrinum, men var eisini onkrar túrar við Brimli, sigur Magni Petersen.

Uppgávnar hjá vaktar- og bjargingarskipunum vóru sjálvandi tær, sum liggja í heitinum á hesum skipan. At taka skip og bátar upp á sleip, sum onkursvegna ikki kundu sigla sjálvi, at luttaka í bjargingararbeiði, eins og at fara umborð á fiskiskip at kanna reiðskap, loyvir og annað hjá skipunum.

Serliga er tað ein tilburður, ið hevur brent seg í minnið. Tað var, tá íslenska farmaskipið, Jøkulfelli, fórst norðan fyri Føroyar tann 7. februar 2005, har seks av manningini sjólótust.

– Tað var sjálvandi ein syndarligur tilburður, har vit tóku triggjar av sjólátnu monnunum umborð, sigur Magni Petersen.

framhald ///

Nú verður loyst frá Eystaru Bryggju í Havn og kóssett suðureftir.

Ein gerandisdagur á Strandferðsluni

/// Knøpp tíð at halda ferðaætlanina

Arbeiðslívið umborð á Smyrli er heldur øðrvísi, enn tað var við vaktar- og bjargingarskipunum, tí Smyril er jú ein ferðafólka- og bilferja, ið siglir millum tvær havnir fleiri túrar um dagin hvønn einasta dag í vikuni alt árið. Sum ferðaætlanin er nú, skal skipið loysast og bindast 36 ferðir um vikuna, ið er ein uppgáva, dekkararnir taka sær av.

Harafturat skulu akførini fáast umborð, staðsetast og stúvast, eins og ketur skulu setast á tey størru akførini. Fyri ikki at tosa um, tá ivasamt veður ella illveður er, tí tá skal surrast væl við nógvum ketum.

– Ein trupulleiki hjá okkum er, at vit hava ov lítla tíð inni til at náa at tøma og fylla skipið, áðrenn aftur skal loysast frá bryggju fyri at halda ferðaætlanina. Serliga á Krambatanga er tíðin knøpp, tí har hava vit í mesta lagi 30 minuttir til alt hetta, sigur Magni Petersen.

Gott starvsfólka-umhvørvi umborð

Dekkarin á Smyrli vísir á, at ferðafólkatalið er ómetaliga nógv síðstu árin, og serliga í ár. Eisini eru feroyingar raskir at ferðast í egnum landi, so Smyril er oftani ov lítill til bilflutningin.

Ein onnur avbjóðing er, at tað kann vera torført at vita, hvussu væl tað skal stúvast, tí nógvir bilførarar koma í síðstu løtu, so manningin ikki veit talið av akførum, áðrenn byrjað verður at fylla bildekkið. Eisini hevur stór øking verið í farmaflutninginum, tí so at siga alt, sum skal til og úr Suðuroynni, verður flutt við Smyrli.

Her tekur Magni Petersen ímóti bilunum, sum skulu suður við Smyrli hendan síðsta hósdagin í november.

„Ein trupulleiki hjá okkum er, at vit hava ov lítla tíð inni til at náa at tøma og fylla skipið, áðrenn aftur skal loysast frá bryggju fyri at halda ferðaætlanina“ /MAGNI PETERSEN

– Umframt vaksandi ferðafólkatal og farm, er eitt annað, sum ger, at vit hava meira at gera umborð. Tað er, at vit eru ein dekkari færri, enn vit hava verið, vísir Magni Petersen á.

Dekkararnir ganga eisini brúgvavakt, tá skipið siglir. Tvær vaktir eru til arbeiðis ísenn, meðan tann eina vaktin hevur frívakt. Vaktirnar eru langar, tí Magni byrjar vanliga klokkan 11.30, og vaktin endar ikki fyrr enn umleið hálvum eitt á nátt.

Annars er nógv at viðlíkahalda á einum stórum skipi, og hetta verður gjørt í tann mun, tíðin loyvir tí.

Magni Petersen letur væl at starvsfólkaumhvørvinum umborð, har manningin hevur tað sera gott sínámillum. Hann kundi tó hugsa sær eitt sindur meira komfort í manningamessum. Eitt nú sjónvarp, spøl og annað, sum kundi stýtt teimum um fríløturnar og frívaktirnar, tí tey flestu búa umborð í arbeiðsvikunum. /

So skal bindast á Krambatanga, áðrenn bilar og ferðafólk sleppa í land.

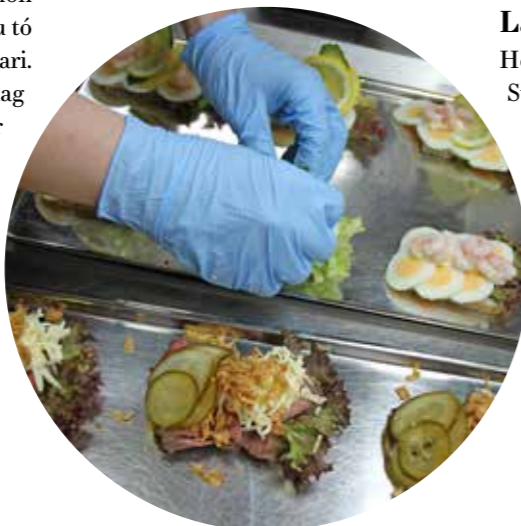
Magni Petersen á brúgvavakt á veg suður móti Krambatanga.

Fleiri ferða- fólk merkir meira arbeiði

Sum hjá so mongum øðrum byrjaði starvsleiðin hjá Ruth millum Gardarnar á Strandferðsluni sum avloysari. Tað vardi tó ikki leingi til unga suðuroyarkvinnan hevði fast starv umborð á Smyrli, og í januar rundar hon 12 ár í hesum starvi. Arbeiðsuppgáurnar skifta ímillum at vera í køkinum, reka kioskina, kafeteria og manningarmessuna. Hon vísir á, at vaksandi ferðafólkatalið seinastu árin merkt bæði væl og virðiliga á arbeiðsdegnum umborð

Eftir at hava útbúgvild seg sum heilsu- hjálpara í Suðuroy var einki viðkomandi starv við hondina hjá tá 21 ára gomlu Ruth millum Gardarnar eftir lokna skúlagongd. Hon kom tó skjótt í arbeiði sum avloysari fyri systir sína í bakarinum á Tvøroyri. Hetta var avmarkað til seks vikur, og tí mátti hon hyggja sær eftir øðrum. Skjótt vóru tó boð eftir henni á Smyrli sum avloysari.

– Eg byrjaði enntá ein friggjadag tann trettanda. Hetta var 13. januar 2006, men tað mundi nú ikki vera so óheppið kortini, tí longu í mars fekk eg fast starv. Tað er ikki vanligt, at tað gongur so skjótt, so hetta var í øllum førum ikki nakar óeydnisdagur fyri mítt viðkomandi, sigur Ruth millum Gardarnar og flennir.

Starvið umborð á Smyrli dámar henni væl. Hon arbeiðir í catering- økinum í trífjórðingstíð, og tað passar henni væl, tí heima eru tvey børn - seks og átta ára gomul. Vaktin er soleiðis, at hon er eina viku umborð ísenn, har dagarnir sjálvandi eru langir, men hinvegin hevur hon tvær vikur í landi.

– Nógvalda tað vera ørt, at eg kann vera burtur í eina heila viku ísenn, men av tí at eg havi tvær vikur heima, áðrenn eg skal umborð aftur, roknið eg við, at eg eri meira saman við mínum børnum, enn so nógvar aðrar mammur eru, sigur Ruth millum Gardarnar.

Maður hennara siglir eisini við Smyrli, og vaktirnar fella soleiðis, at tey eru saman umborð 6. hvørja viku.

– Tá er sjálvandi neyðugt, at onkur passar børnini heima. Har eru vit so heppin og takksom fyri, at vit hava tvær

„Arbeiðs-
umhvørvið og
hýrurin millum
manningina á
Smyrli er av
tí besta“

/RUTH MILLUM GARDARNAR

Júst komin umborð av Krambatanga á sína arbeiðsviku umborð á Smyrli, fer Ruth millum Gardarnar at gera meira smyrjibreyð, sum er um at vera útsett í kafeteria.

ommur, sum skiftast um at traðka til ta vikuna, vit bæði eru burtur, sigur Ruth millum Gardarnar, sum býr í Hvalba.

Langir dagar umborð

Hendan dagin greinskrivarin hjá Starvsblaðnum er umborð á Smyrli, er Ruth millum Gardarnar júst komin umborð við Krambatanga á vakt sína, eftir at hava havt tvær frívikur. Tær báðar vikurnar í landi koma aftan á eina arbeiðsviku á 91 tímar, so dagarnir umborð eru langir.

Væl tilgjørt smyrjibreyð er sjálvandi altíð ein hillavøra umborð á Smyrli.

Hesin hósdagurin byrjar við, at Ruth skal gera eyka smyrjibreyð til kafeteria, sum ivaleyst er enn eitt prógv um vaksandi ferðafólkatalið síðstu árin við Smyrli og sum heild í øllum landinum.

Tá hetta er liðugt, er nátturði í manningamesuni. Síðani fer Ruth undir at gera morgunmatin kláran, sum verður settur á køl og stillaður fram í kafeteria morgunin eftir.

– Vit hava aloftast nógvalda at gera, tí køkurin skal eisini vaskast eftir nýtslu, eins og vit vaska alla aðrastaðni. Tó burtursæð frá, at tað nakrar ferðir um vikuna koma fólk úr landi, sum dustsúgva og gera reint í økjunum, har

ferðafólkini eru, sigur Ruth millum Gardarnar.

Arbeiðsdagurin byrjar skiftivís klokkan seks og sjev um morgunin og endar ikki fyrr enn klokkan níggju um kvöldið.

Spurd um arbeiðsumhvørvið umborð, sigur Ruth millum Gardarnar, at tað kundi næstan ikki verið betri, tá ræður um viðurskiftini millum starvsfólkini ella manningina, sum tað verður nevnt á sjónum.

– Vit eru næstan sum ein familja og hava tað ómetaliga gott saman. Jú, eitt sera gott arbeiðspláss, staðfestir hon.

Nærliggjandi er at spyrja, um hon ongantíð hevur hugsað um at gevast

Øll amboð og køkurin sjálvur skulu sjálvandi gerast rein hvønn dag eftir nýtslu.

við at sigla og leita sær eitt starv, sum hevur við hennara útbúgving at gera.

– Eg havi sjálvandi onkuntíð hugsað tankan, men fyríbils er tað ikki vordíð til meira, tí eg havi tað so gott umborð her. Lønin er heldur ikki at klaga yvir, staðfestir Ruth millum Gardarnar í práttinum við Starvsblaðið. /

Hon elskar sítt starv á Farstøðini

Fyri Tórfrið Johannesen, sum hvønn morgun tekur Ternuna úr Nólsoy til Havnar, finst einki betri starv, enn tað hon røkir á Farstøðini í Havn. Eingin dagur er líka, men allir spennandi hvør á sín hátt. Nólsoyarkvinnan kundi tí ikki hugsað sær at starvast aðra staðni, enn har hon hevur verið í 22 ár av tilsamans 42 árum á Strandferðsluni

Tá ein nýggjur og nógv størri Smyril kom í 1975 vóru boð eftir tá bert 17 ára gomlu Tórfrið Johannesen úr Nólsoy at taka nakrar vaskitímar umborð á Pride og Rituni. Í fyrstani var ikki talan um nakað fast starv, men tað kom nøkur ár seinni.

Rættiliga skjótt gjørdist tað til aðrar uppgávur umborð á teimum ymsu strandfaraskipunum, sum tá vóru munandi fleiri í tali, enn tey eru nú. Hetta so hvørt tunlar skaptu fleiri farleiðir bæði yvir land og undir firðum millum oyggjar.

Her gevur Tórfrið Johannesen eina boð yvir hátalaraanleggið á Farstøðini.

Umframt at hava siglt við gamla Smyrli og gamla Teistanum, sum vóru systirskip, sigldi Tórfrið eisini við bæði Dúgvuni inn á Skálafjørðin, ið varð niðurløgd sum farleið í nítíárunum, eins og við Trónða til Skopunar beinleiðis úr Havn. Ein leið sum í 1987 varð avloyst av verandi farleið umvegis Gomlurætt.

Eisini var Tórfrið Johannesen í uttanlandssigling við Smyrli, tá siglt varð til Skotlands – og einstakar túrar aðrastaðni eisini – seinna partin av sjeytíárunum og í byrjanini av áttatíárunum. Hetta vóru árin undan, at Smyril Line varð stovnað, sum førði til keypið av fyrru Norrønu í 1983. Tá var ikki longur grundarlag fyri at halda fram við uttanlandssiglingini, sum Strandferðslan hesi árin hevði lagt lunnar undir.

Sjókvinna fór í land

Eftir at hava starvast umborð á ymsum strandferðsluskipum í 20 ár, har arbeid-ið fevndi frá reingerð, selja ferðaseðlar til at passa kiosk ella parfumeri í sambandi við uttanlandssiglingina, tók Tórfrið Johannesen avgerð um at fara í land, tá næsta barnið var á veg í 1995. Arbeidstíðin við tveimum vikum umborð isenn, kundi ikki sameinast við at hava eitt pinkubarn heima. Hon segði tí starvið frá sær, eftir at barsils-tíðin var av.

„Vit merkja eina týðilig øking. Og so nógv ferðafólk sum í ár, hava vit ongantíð havt fyrr“

/TÓRFRIÐ JOHANNESSEN

Leiðslan á Strandferðsluni má hava verið væl nøgd við nólsoyarkvinnuna sum starvsfólk, tí ikki vardi leingi, til Tórfrið fekk bjóðað starv í landi. Hetta var á Farstøðini. Og har hevur hon verið síðani.

Ikki vanligt skrivstovuarbeiði

Hendan síðsta dagin í november undirritaði er á vitjan niðri á Farstøðini, er ikki av teimum mest upptiknu, hóast tað eisini eru nógv arbeiðsuppgávur at avgreiða hendan dagin.

Á Farstøðini merkja tey heilt týðiliga, at tíðirnar eru góðar, og at fólk ferðast nógv, eins og nógvur farmur skal flytast aftur og fram.

Hóast Tórfrið ikki starvast á sjálv-ari Farmadeildini hjá Strandferðsluni, sum eisini liggur á Eystaru Bryggju beint við síðuna av Farstøðini, so tekur hon tó ímóti farmabrøvum og tømper

tey inn í kt-skipanina, ið heldur greiði á farminum.

Eisini er ferðafólkatalið vaksið ómetaliga nógv í seinastuni, og serliga í ár er tað vaksið í stórum tali.

– Fyrr sóu vit nógv illa eitt útlenskt ferðafólk í november, men nú hava vit tey her dagliga. Vit merkja eina týðilig øking. Og so nógv ferðafólk

sum í ár, hava vit ongantíð havt fyrr. Ferðasesongin er týðiliga longd langt út á árið, sigur Tórfrið Johannesen.

Hóast nógv um oyruni, so kundi hon ikki hugsað sær annað starv, enn tað hon hevur havt seinastu 22 árin.

– Eg eri ikki nakað vanligt skrivstovufólk, sjálvt um eg umsitið nógv arbeiðsuppgávur. Eingin dagur er

Nógv venda sær til væl kenda kunningardiskin á Farstøðini á Eystaru Bryggju, har Tórfrið Johannesen hevur havt sítt dagliga starv í 22 ár av teimum í alt 42 árunum, hon hevur arbeitt hjá Strandferðsluni.

At røkja høvuðstelefonina hjá Strandferðsluni og Bygdaleiðum er ein av mongum uppgávum hjá Tórfrið Johannesen, sum hevur starvast í mong ár á Farstøðini í Havn

líka, tí her hendir nakað alla tíðina. Vit renna nær um bókstaviliga runt í okkara starvi, og eg elski tað og kundi ikki hugsað mær nakað annað, sigur Tórfrið Johannesen.

Hon vísir á, at hóast tað eru illveðurs dagar, sum tarnað ella seinkað bæði strandfaraskipum og bussum, so eru ferðafólkini ella tey, sum brúka hesar tænastrakar, ómetaliga fitt og høvsk at samskifta við.

– Tað hendir sjálvandi, at onkur hevur hug at ilskast í telefonini, tá bussurin ikki kemur ella kann vera koyrdur framvið. Ein slík støða er ikki serliga hugalig, so tað skilji eg fullvæl, sigur Tórfrið Johannesen at enda. /

Tær báðar Tórfrið Johannesen og Maiken Poulsen (t.v.), ið saman røkja uppgávurnar hjá Strandferðsluni á Farstøðini.

ARBEIDSUPPGÁVUR

Saman við starvsfelaga sínum hevur Tórfrið Johannesen nógv arbeiðsuppgávur á Farstøðini. Eitt nú at passa høvuðstelefon og rutuupplýsing hjá Strandferðsluni. Avgreiða bólka-bíleggingar fyri Bygdaleiðir. Taka ímóti og tømja inn farmabrøv fyri flutning, eins og taka ímóti pakkum í avgreiðsluni. Umsita ferðagjaldsskipan og gera upp mánaðarlaga. Avgreiða og útskriva tey ymsu ferðakortini, sum eru skúlakort, vinnukort, mánaðarkort, virðiskort og travelkort, eins og fylla pening á mánaðarlaga. Umsita starvsfólkaskipanina, TotalView. Avgreiða ella leiðbeina øll ferðafólk, sum venda sær til kunningardiskin. Avgreiða alt teldusamskifti í sambandi við bíleggingar. Kunna um bíleggingarskipanina fyri akfør við Teistanum. Gera kassan upp. Taka sær av viðfærisboksunum á Farstøðini, tá hetta er neyðugt, eins og mangar aðrar uppgávur, ið javnan stinga seg upp.

FESTIVAL ATGONGUMERKI

Eisini í 2017 var möguleiki hjá limum felagsins at ognar sær atgongumerki til Summarfestivalin og til G! Festivalin fyri avsláttarprís. Tað gekk skjótt og væl at fáa selt atgongumerkini.

Ætlanin er at gera avtalu við fyrireikararnar aftur í 2018. Vónandi fer tað at eydnast líka væl.

Ætlanin er at fáa sett söluna í gongd í februar/mars 2018.

AVSLÁTTARAVTALUR

Tað legst afturat listanum á hvørjum ári við avsláttaravtalu, ið felagið ger fyri limir sínar. Hetta verður gjørt, fyri at kunna lætta um hjá limunum í tí dagliga.

Saman við jólagávuni 2017 sendi felagið nýtt limakort til allar limirnar. Hetta kortið skal víst fram, tá goldið verður í handlum, har vit hava gjørt avsláttaravtalu. Avtalur eru gjørdar við hesi støð:

UPPLIVINGAR:

- Dansk Folkeferie
- 62n
- Unicar
- Faroe Travel
- Hotel Hafnia
- Rib 62
- Tjóðpallur Føroya

VÆLVERA:

- Bailine
- Fótarøkt
- Vælvera Fitness
- Aurora Hár

KLÆDNAHANDLAR:

- Klædnahandilin Brá
- Gunnvá
- Hennara
- Hjá Kissa
- Insito
- Sorella
- Staðið, Áarvegur

AMBOD, DEKK v.m.:

- Ansni
- Bygma Balslev
- Bilasølan
- Dekksentrið
- Tórsh. Maskinhandil
- Valdemar Lützen amb.

KT ÚTGERÐ:

- Itec
- Teldutænastan

Hyggi annars á heimasíðu okkara www.starvsmannafelag.fo undir limir og limatíllboð. Har er nærri kunning um tilboðini.

FELAGSTÍÐINDI

NÝGGJAR REGLUR: Broytingar í sáttmálanum við Fíggjarmálaráðið og lögtingslógini um barsilsskipan betra rættindini hjá foreldrum, sum fara í barsilsfarloyvi

Foreldur fáa betri sømdir við barnsburð

Foreldur, sum fara heim í sambandi við barnsburð fáa nú betri fíggjarligar sømdir at vera heima hjá barninum ella børnunum í barsilstíðini.

Seinasta senjan við Fíggjarmálaráðið merkir, at tíðarskeiðið við lön verður langt hjá teimum, sum arbeiða hjá landinum. Samstundis er lögtingslógini um barsil broytt, so at tíðarskeiðið í barsilsskipanini verður langt.

Longri skeið við barsilslön

Við seinastu semjuni fáa foreldur, sum eru sett eftir sáttmálan millum Starvsmannafelagið og Fíggjarmálaráðið, lön í 24 vikur, frá tí at barnið er komið í verðina. Harumframt hevur mamman rætt til at fara heim við fullari lön, tá ið mett verður, at 4 vikur eru til hon skal eiga.

Sostatt hava foreldrini altíð rætt til 28 vikur við fullari lön eftir sáttmálanum, uttan at tað krevst nøkur læknávátta fyri hesum.

Frammanundan var tíðarskeiðið við vanligari barsilslön 24 vikur (og soleiðis er tað enn eftir hinum sáttmálanum). Fór mamman heim áðrenn hon skuldi eiga, so tók hetta tó burturav teimum 24 vikunum. Fór hon t.d. heim

8 vikur áðrenn termin, so høvdu foreldrini bert 16 vikur við barsilslön eftir, tá barnið varð komið í verðina.

Við nýggju skipanini hava tey altíð rætt til barsilslön 4 vikur áðrenn føðing, og altíð 24 vikur eftir føðing. Til ber tí at siga, at tíðarskeiðið við vanligari barsilslön er langt 4 vikur.

Harafturat koma onnur rættindi í viðgongutíðini.

Prógvar kvinnan við læknávátta, at hon er óarbeiðsfør 4 vikur ella fyrr undan mettari føðing, hevur hon rætt til vanlig lön sum undir sjúku. Metir læknin, at vandi kann vera fyri fostrinum ella henni sjálvari, um hon heldur fram at arbeiða, hevur kvinnan eisini rætt til farloyvi við fullari lön alla viðgongutíðina.

Í fyrsta umfari er tað bert sáttmálin við Fíggjarmálaráðið, sum er broyttur. Sáttmálin við kommunurnar var ikki gjørdur, tá Starvsblaðið fór til prentingar. Sannlíkt er tó, at rættindini hjá kommununum verða tey somu sum hjá landinum. Eisini er málið, at fáa somu rættindi í sáttmálarnar fyri tey almennu partafelagini Posta og Føroya Tele.

Myndin varð tikin á barnadeidini á landssjúkrahúsinum, í sambandi við verkætlanina hjá Starvsmannafelagnum „12 Kjarnumál“ í valárinum 2015, har betri barsilsrættindi vóru eitt av málunum.

Sáttmálin hevur eisini rættindi fyri foreldur, ið ættleiða.

Barsilsskipanin betrað

Beint fyri jól varð eisini lögtingslógini um barsilsskipan broytt, og gevur hon eisini nakrar fíggjarligar eykasømdir.

Ein broyting er, at tíðarskeiðið við gjaldi úr barsilsskipanini er langt tvær vikur.

Taka vit biologisk foreldur, so høvdu tey frammanundan rætt til barsilsgjald í tilsamans 44 vikur eftir føðing. Nú er tað 46 vikur.

Av hesum eru 14 tær fyrstu vikurnar markaðar mammuni. Hetta er tað sokallaða verndartíðarskeiðið.

4 vikur eru markaðar pápanum, sum skulu takast innan tær fyrstu 46 vikurnar eftir føðing.

Eftir verndartíðarskeiðið hava foreldrini 28 vikur við gjaldi, sum tey kunnu býta sínámillum.

Tær 4 vikurnar, sum mamman hevur rætt til undan føðing, ávirkast ikki av lógini.

Eisini ættleiðingarforeldur fáa 2 vikur afturat við barsilsgjaldi.

Skipanin við barsilspengum er soleiðis skrúvað saman, at tá ið foreldrini

hava nýtt síni rættindi við barsilslön eftir sáttmálanum, fara tey yvir í Barsilsskipanina, og fáa barsilsgjald fyri restina av tíðarskeiðnum.

Eins og barsilsskipanin hevur sáttmálin eisini eitt verndartíðarskeið, har 14 tær fyrstu vikurnar við barsilslön eftir sáttmálanum eru markaðar mammuni.

Eftirlønargjald lagt omaná

Hin lógarbroytingin er, at tey, sum eru í Barsilsskipanini nú fáa eftirlønargjaldið lagt omaná barsilsgjaldið.

Frammanundan var tað so, at ein prosentpartur – sum svarar til eftirlønarpresentið í eftirlønarlógini – varð drigin av barsilsgjaldinum og fluttur til eftirlønina. Nú kemur prosentíð, sum pr. 1. januar 2018 er 4 %, so omaná.

Broytingin er eitt framstig. Í hoyringini hevði Starvsmannafelagið tó mælt til, at eftirlønarpresentið skuldi vera sum í sáttmálanum, 15%. Hetta, so at foreldur ikki skulu merkja so stóra lækking í inntøkuni, meðan tey eru undir barsilsskipanini.

Hesum var ikki undirtøka fyri í lögtingum. /

ÁLITISFÓLKAFUNDUR Í SMLÆRUNI

75 álitisfólk møttu til árliga álitisfólkafundin hjá Starvsmannafelagnum týsdagin 12. desember í fjør.

Valskeiðið hjá álitisfólkum er tvey ár, og á flestu arbeiðsplássum høvdu tey júst havt val, tá fundurin varð hildin. Av tí at sáttmálin við Kommunala Arbeiðsgevarafelagið ikki var komin upp á pláss, hevði val tó ikki verið á summum av teimum størstu arbeiðsplássunum. Hetta kemst av, at sáttmálin við kommunurnar kann fara at ávirka talið á álitisfólkum, ið veljast skulu.

Skráin var fjølbroytt. Kunnað var um virksemið í felagnum og um avleiðingarnar, sum uppskotið hjá landsstýrinum til pensjónsskipan helst fer at hava fyri limirnar í Starvsmannafelagnum.

Framløgur vóru um markið millum privatív og arbeiðslív, sum kámost alsamt meira. Um barsilsskipanina í nýggja sáttmálanum við Fíggjarmálaráðið. Um rættindi í sambandi við uppsøgn. Og so var eisini ein framløga um arbeiðsskaða og virksemið í Vanlukku-tryggingarráðnum. Álitisfólkini svaraðu eisini einum spurnablaði um í hvønn mun tey vera tikin við uppá ráð, tá ið broytingar henda á arbeiðsplássinum.

NÝTT LIMAKORT

Starvsmannafelagið hevur gjørt eitt nýtt plast limakort við nýggjum sniði. Hesi eru send til allar limir felagsins. Vit senda limakort framyvir, so hvørt nýggir limir verða innlimaðir í felagið. Somuleiðis hava vit gjørt eitt laminerað kort við nevnum á fyrítøkum, ið vit hava gjørt avsláttaravtalu við, hetta soleiðis at til ber at hava tað og limakortið í mappuni.

Limakortið kann nýtast, tá keypt verður í fyrítøkum, ið vit hava gjørt avsláttaravtalu við. Eisini verður limakortið víst fram, tá limir møta á aðalfundi felagsins. Um so er at onkur ikki hevur fingið limakort sendandi, verður viðkomandi biðin um at seta seg í samband við felagið.

FELAGSTÍÐINDI

FASTI GERÐARRÆTTUR: 14 daga hoyringsfreistin í sáttmálanum hjá Starvsmannafelagnum við tað almenna er eisini galdandi, tá ætlanin er at siga fólki úr starvi eftir teirri sonevndu 120-daga regluni. Tað hevur Fasti Gerðarrættur avgjørt. Starvsmannafelagið gleðist um úrskurðin

Týðandi dómur um hoyringsfreist

Starvsmannafelagið kærði Fíggjarmálaráðið fyri Fasta Gerðarrætt í vár.

Pástandurin var í fyrsta lagi, at Fíggjarmálaráðið varð dømt at viðurkenna, at tað var brot á sáttmálanum, tá ið ráðið sýtti fyri at geva starvsfólkinum og felagnum 14 daga hoyringsfreist í einum uppsagnarmáli eftir 120 daga regluni.

Úrskurðurin kom fyri jóll, og gevur Starvsmannafelagnum viðhald.

Um hoyringsfreist

Málið snúði seg um eina starvskvinnu á Fróðskaparsetrinum, sum varð uppsøgd í vár. Tað var við støði í 120 daga regluni, sum er ein regla um ein mánaða uppsagnartíð við drúgvja sjúkrafáveru.

Í hoyringsskrivinum fingur starvsfólkinum og felagið 7 dagar at gera viðmerkingar til uppsøgnina.

Starvsmannafelagið gjørdi vart við, at sambært hoyringsregluni í sáttmálanum er hoyringsfreistin í upp-

sagnarmálum 14 dagar – eisini í 120 daga málum.

Tá Fíggjarmálaráðið sum sáttmálapartur helt fast við sítt, avgjórði Starvsmannafelagið at kæra ráðið fyri Fasta Gerðarrætt fyri brot á sáttmálanum.

Úrskurðurin

Í gerðarrættinum gjørdi Fíggjarmálaráðið galdandi, at 120 daga reglan er ein serlig uppsagnarregla, sum er ásett í starvsmannalógini. Tá reglan ikki er nevnd í sáttmálanum, er 14 daga hoyringsfreistin í § 6, stk. 4 í sáttmálanum ikki galdandi fyri hetta slagðið av uppsagnum, metti aðalráðið.

Starvsmannafelagið vísti afturímóti á, at orðingin í sáttmálanum um hoyring ikki avmarkar seg til ávíst slag av uppsagnum. Og at felagið og starvsfólkinum frammanundan altíð høvdu fingið 14 daga hoyringsfreist í uppsagnarmálum eftir 120 daga regluni.

Í úrskurðinum leggur Fasti Gerðarrættur dent á, at Starvsmannafelagið og limir tess gjøgnum árinum, uttan undantak, hava verið hoyrd eftir sáttmálanum, og við 14 daga hoyringsfreist.

Eisini verður dentur lagdur á, at starvskvinnan á Fróðskaparsetrinum

varð sett eftir sáttmálanum og at Fíggjarmálaráðið ikki hevur víst á aðra heimild at hoyra Starvsmannafelagið enn eftir sáttmálanum.

Tískil áttu bæði starvskvinnan og felagið at fingið 14 daga hoyringsfreist – sum ásett í § 6, stk. 4 í sáttmálanum, metir rætturin.

Starvsmannafelagið heldur

Starvsmannafelagið heldur, at úrskurðurin hevur prinsipiellan týðning. Starvsmannafelagið hevur avmarkaðar resursur til umsiting av starvsfólka-málum. Skal felagið kunna geva eina nøktandi viðgerð av uppsagnarmálum saman við starvsfólkunum, er umráðandi, at felagið fær stundir at viðgera ætlanarskrivini.

Í so máta er 14 daga hoyringsfreistin ein virðismikil garantiregla, sum kann vera við til at tryggja, at grundarlagið undir uppsagnum verður væl lýst og rætt. Hon hevur sostatt týðning, bæði fyri rættartrygdina og rættarkensluna hjá okkara limum – eisini, tá ið tað snýr seg um uppsøgn eftir 120 daga regluni, sum starvsfólkinum ofta uppliva sum eitt ógvusligt tiltak.

Felagið metir, at 14 daga hoyringsfreistin í sáttmálanum er galdandi fyri uppsagnarmál yvirhøvur. T.v.s. bæði fyri uppsøgn eftir vanligum reglum, eftir 120 daga regluni og tá ið uppsøgn verður framd undir 3 mánaða royndarsetan.

Eisini metir felagið, at freistin er galdandi, tá ið ætlanin er at burturvísa starvsfólki, og tá ið munandi broytingar verða gjørdar í starvssetanum, sum skulu fráboðast við uppsagnarfrestunum. Harumframt skulu reglurnar haldast, tá ávaringar vera givnar.

Onnur fakfeløg hava líknandi ásetingar um 14 daga hoyringsfreist í sínum sáttmálum. Hesin úrskurðurin kann tí eisini fáa týðning fyri fyrri onnur feløg og starvsfólk.

Við tað, at uppsøgnin varð framd á síðsta degi í mánaðinum, 31. mars, fekk starvskvinnan á Fróðskaparsetrinum bert uppsagnarløn apríl mánað út. Um Fróðskaparsetrið hevði hildið kravið um 14 daga hoyring, skuldi hon eisini fingið uppsagnarløn fyri apríl.

Kravið um ein mánaða eyka uppsagnarløn er sent Fróðskaparsetrinum. /

GERA VEGLEIÐING UM STARVSFÓLKAVIDURSKIFTI

Í fjør setti Starvsmannafelagið sjótul á arbeiðið at gera eina vegleiðing um setanarviðurskifti. Vegleiðingin skal vera hjálp hjá limunum, har teir kunnu finna hentar upplýsingar um rættindi og skyldur á arbeiðs-plássinum

Vegleiðingin verður lögð út á heimasíðuna og fer at umrøða setanarviðurskifti sum heild – frá tí at fólk verða sett í starv, viðurskifti meðan tey eru í starvi og tá starvstíðin.

Felagið setti í fjør summar Unn Augustudóttir Krákustein (myndin) sum starvslesandi, og hevur hon hesar seinastu mánaðirnar m.a. verið við til at skriva tekstir til vegleiðingina. Unn lesur lögfrøði.

Vegleiðingin verður at finna á heimasíðuni hjá Starvsmannafelagnum. Eftir ætlan verða fyrstu partarnir lagdir út í vár, og síðani verður vegleiðingin bygd út í stigum.

Hetta er fyrstu ferð, at eitt fakfeløg í Føroyum ger slíka vegleiðing um starvsfólkarætt.

FYRSTA ÁRID Í SMÆRUNI

Smæran hevur nú verið eitt aktiv hjá Starvsmannafelagnum í meira enn eitt ár.

Um 30 starvsfólk, sum starvast í 12 ymiskum fyrirtøkum, hava sítt dagliga starv í Smæruni.

Auditorium hevur fingið góða móttøku, men móguleiki er fyri, at høluni verða brúkt meira, enn tey verða brúkt í dag. Hetta er nakað, sum skal byggjast upp yvir tíð.

Smæran hevur fingið sera gott skoðsmál frá teimum, sum hava verið har, bæði sum leigarar og sum gestir.

Vanliga verður auditorium brúkt til ráðstevnur, framløgur, starvsfólkafundir og skeiðsvirksemi.

FAKTA

120 daga reglan er ein regla um stytta uppsagnartíð í sambandi við drúgt sjúkrafórfall. Hevur starvsfólk samanlagt verið burtur í 120 dagar í einum 12 mánaða tíðarskeiði, kann tað sigast úr starvi við 1 mánaða uppsagnartíð.

Reglan er ásett í § 5, stk. 2 í starvsmannalógini (funktionerlógini). Ein treyt

er, at starvsfólkið hevur skrivað undir 120 daga regluna í sambandi við sína setan.

Í Fasta Gerðarrætti var ósemja um hvørt hoyringsreglan í § 6, stk. 4. í sáttmálanum millum Starvsmannafelagið og Fíggjarmálaráðið eisini er galdandi fyri ætlaðar uppsagnir eftir 120 daga regluni. Ásetingin er hendan:

Ætlan setanarmyndugleikin at siga starvsfólk úr starvi, skal ætlanarskriv um uppsøgn verða latið felagnum og starvsfólkinum til ummælis við minst 14 daga freist, um ikki eymir upplýsingar sambært § 27 í fyrisingarlógini eru í tí (í tí føri fær Starvsmannafelagið samstundis fráboðan um, at ætlanarskriv er sent starvsfólkinum).

LEIGA SMÆRUNA

Nýggja framkomna høllin í Smæruni kann hýsa bæði skeiðum, fyrilestrum og smærri konsertum. Dentur er lagdur á byggilist, tøkni og ljóðgóðsku. Tveir tulkaklivar eru í høllini og headset til øll sitipláss.

Høllin í Smæruni er væl egnað til tað skeiðs- og fundarvirksemi, vit hava fyrilimum felagsins. Skeiðshaldarar hava nevnt, at tað er eitt gott høli at halda fyrilestur í. Tøknin og ljóðviðurskiptini í høllini eru framúr góð.

BIRITA JACOBSEN
UMSITINGARLEIDARI, FØROYA PEDAGOGFELAG

„Høllin í Smæruni er ein fantastiska góður karmur um framløgur, tiltøk og líknandi. Veggirnir úr træverki eru estetiskt væleydnaðir, og geva eina kenslu av nærveru og fordjúpan.“

THOMAS LYNGE MADSEN
HK, DK

„Tulkaklivarnir eru sera rúmligir. Tú hevur gott útsýni yvir høllina, soleiðis at tað verður lættari at hugsavna seg, tá ið tú tulkar. Alt tað tekniska er up to date.“

JÓHANN HLÍÐAR HARDARSON
TULKUR, ÍS

”

Tað vakrasta og mest tjekkaða undirvísingarrhølið, ikki bert í Føroyum, men tað vakrasta, eg havi undirvíst í yvirhøvur.“

THOMAS MILSTED
FYRILESTRARHALDARI OG SERFRØÐINGUR Í STRONGD, DK

STARVSMANNAFELAG@STARVSMANNAFELAG.FO
TLF. 614 868

Sáttmálin við Fíggjarmálaráðið staðfestir nú beinleiðis tað, sum longu hefur verið praksis, nevniliga at eftirlønartryggingin skal vera hjá tryggingarfelagnum LÍV. Tað gav nógva umrøðu í fjølmiðlunum.

Eftirlønin skal vera í Tryggingarfelagnum LÍV

Sum flestu kunnugt, keyptu 20 fakfeløg helmingin av Tryggingarfelagnum LÍV 1. september 2016. Hetta var ein heilt náttúrlig avgerð, tá havt verður í huga, at tað eru fakfeløgini, ið hava størstu áhugamálini í LÍV.

Og sum ein sjálvsøgd avleiðing av hesum, kravdu vit til sáttmálasamráðingarnar, at orðaljóðið í § 13 í sáttmálanum um eftirlønartrygging bleiv broytt til at:

'Stovnurin rindar vegna starvsfólkið, til eina eftirlønarskipan í LÍV 15% í eftirlønargjaldi...'

Frammaundan stóð:
'... til eina eftirlønarskipan, ið Fíggjarmálaráðið og S tarvsmannafelagið kunnu góðkenna...'

Okkara grundgevingar

Sum grundgeving fyri broytingini staðfestu vit m.a., at:

Starvsmannafelagið hevur saman við 19 øðrum fakfeløgum keypt 50% av LÍV. Vit halda tað tí vera heilt náttúrligt, at vit í sáttmálanum staðfesta, at tað er í LÍV, at okkara eftirløn- og samlagstryggingar eru.

Politiski myndugleikin avgjordi fyri fleiri árum síðani at selja helvtina av LÍV til fakfeløgini og at lata hina helvtina til tryggingartakaran. Hetta varð neyvnan gjørt við tí fyri eyga, at eftirløn- og samlagstryggingarnar skuldu takast úr LÍV.

Fakfeløg eru sett í verðina fyri at vara av áhugamálanum hjá limunum. Tað er at samráðast um lön og sáttmála, at syrgja fyri at limurin er so væl tryggjaður sum møguligt, og at arbeiða fyri, at limurin fær sum mest burturúr hvørjari vunnari krónu.

Sáttmálin, sum varð galdandi fram til oktober 2017, ásetti, at eftirlønin skuldi flytast til eina eftirlønarskipan,

sum partarnir hava góðkent. Og partarnir høvdu bert góðkent eina skipan, eitt tryggingarfelag, sum er LÍV. Einkin annað.

At vera í eini kollektivari eftirlønarskipan gevur eina betri og biligari loysn fyri limirnar. Um vit lata upp fyri, at til ber at velja millum tryggingarskipanir, fer hetta heilt vist, at dýrka um tryggingarnar, og hevði tað á ongan hátt tænt okkara limum.

Sum er hevur Starvsmannafelagið eina og bert eina kollektiva avtalu um eina eftirløn- og samlagstryggingarskipan. Hendan avtalan er við Tryggingarfelagið LÍV. Tá starvsfólk gerst limur í Starvsmannafelagnum, verður limurin samstundis innlimaður í eina eftirlønarskipan í LÍV. Sama er galdandi við samlagstryggingini. Hon er staðsett í LÍV.

At fáa staðfest, at eftirlønarskipanin er í LÍV ger eisini, at einki annað í lötuni er møguligt, og at tað ikki er nakað ivamál, hvørki fyri arbeiðsgevaran ella løntakaran, hvar eftirlønin skal flytast.

Hesar vóru so okkara grundgevingar.

Nógva umrøðu

At vit fingtu júst hetta kravið eftirlíka til sáttmálasamráðingarnar, fekk av onkrari grund stóra rúmd í fjølmiðlunum og millum fólk. Hví so er, kunnu vit bert gita um, men møguliga er tað tí, at vit við hesum koma onkrum áhuga bólkum ov nær, ella at kappingarneytar hjá LÍV ikki síggja seg færor fyri at taka kappingina upp við LÍV.

Hesi hava verið ófør at taka orðið í almenna rúminum og hava roynt at sáa iva um heimildina fyri sáttmálaásetingini. Eg kann tó vissa øll um, at

avtalan, ið er gjord, er fult lóglig og ikki í stríð við kappingarlógina.

Margháttlig útmelding

Ein seinnapart herfyri varð eg spurður, um eg hevði nakra viðmerking til eitt tíðindainnslag, sum skuldi verða í Degi & Viku sama kvöld. Innslagið var um, at Kommunala Arbeiðsgevarafelag ikki vildi undirskriva slíka avtalu, tí tey mettu, at hetta var í stríð við kappingarreglurnar. Eg valdi tá at siga nei takk til møguleikan, tí vanligt er, at so leingi samráðingarnar eru, hava partarnir ikki viðmerkingar í almenna rúminum til krøvini hjá hvørjum øðrum.

Eftir at innslagið hevði verið í Degi & Viku sama kvöldið, mátti eg tó í hesum føri gera eitt undantak frá hesi góðu siðvenju.

Í sendingini kunngjordi Annika Olsen, forkvinna í Kommunala Arbeiðsgevarafelagnum, at tey sum arbeiðsgevarar vóru ímóti, at starvsfólk skulu „tvingast“ í ávíst tryggingarfelag.

Og sjálvandi er stjórin í einum pensjónsfelag, sum er kappingarneyti hjá okkara felag, klárur til eina samrøðu, sum nú gav honum møguleikan at skapa meira órógv.

Í innslagnum verður sagt, at sambært keldum so er fyri Kommunala Arbeiðsgevarafelagið talan um eitt principielt mál, tí at talan er um kappingaravlag, um LÍV fær framíhjárætt.

Hetta kundi sjálvandi ikki standa ósvarað.

Nú veit eg ikki, hvat Kommunala Arbeiðsgevarafelagið og hetta pensjónsfelag hava av felags áhuga, men tey vita fullvæl, hvussu kappingarlógin er á hesum øki.

Fyri at nakað kann verða kappingaravlagandi má tað koma undir kappingarlógina, og tað ger tað ikki, tí sum kunnugt sigur § 3 í kappingarlógini, at lógin ikki er galdandi fyri lön- og arbeiðsviðurskipti.

Arbeidsmarknaðurin skipar seg í frælsom samráðingum og ger m.a. avtalu um pensjónsviðurskipti, sum geva flestu fyrimumirnar. Soleiðis er tað í Starvsmannafelagnum, og soleiðis gera nógva feløg á danska arbeidsmarknaðinum eisini, og er hetta ikki í stríð við kappingarlógina, sum hevur eitt tilsvarendi undantak sum okkara lóg.

Hetta veit Kommunala Arbeiðsgevarafelagið eisini. Tey hava nevniliga ómaka sær at kanna málið hjá Kappingarráðnum, sum hevur vent tummilin niður. Sum skilst við tilvísing til nevnda undantak.

At Kommunala Arbeiðsgevarafelagið er við til at gera hetta til eina toppsøgu í prime time í Degi & Viku mitt undir samráðingunum, kundi bent á, at tey síggja trøll á alljósum degi.

Her er einki nýtt undir sólini. Í sáttmálanum millum feløgini stendur, at eftirløn- og samlagstryggingargjöld verða flutt í skipan (tryggingarfelag), ið er góðkent av báðum pørtum. Starvsmannafelagið hevur ongantíð góðkent annað felag enn tað, vit hava avtalu við, nevniliga LÍV. Ongar ætlanir eru heldur um at broyta hetta, ikki so leingi vit hava eina nøktandi avtalu. Og tað hava vit.

At siga, at hettar at vit fáa staðfest í sáttmálan, at tað er í Tryggingarfelagnum LÍV, vit hava okkara eftirløn- og samlagstryggingar, er kappingaravlagandi, er at tala móti betri vitan. /

Semjan við Fíggjarmálaráðið varð undirskrivað í Tinganesi 13. oktober í fjør.

Sáttmálasamráðingarnar við Fíggjarmálaráðið 2017

Starvsmannafelagið skrivaði 13. oktober undir nýggjan tvey ára sáttmála galdandi frá 1. oktober 2017.

Sum avtalan millum sáttmálapartarnar sigur, so kunnu partarnir siga sáttmálan upp 6 mdr. áðrenn hann gongur út. Tí valdu vit so tíðliga sum møguligt, at boða Fíggjarmálaráðnum frá, at Starvsmannafelagið vildi siga sáttmálan upp. Hetta varð gjørt um miðjan apríl mánað 2017.

Vit avtalaðu skjótt ein fyrireikandi fund, har avtalu skuldu gerast, um hvussu farast skuldi víðari fram. Nær partarnir skulu handa hvørjum øðrum krøvini og fundardagar aftaná.

Á fyrsta samráðingarfundi seinast í august handaðu partarnir síni krøv, og krøvini vórðu gjøgnumgingin.

Sáttmálasamráðingarnar gingu sum heild hampuliga væl. Fyrsta tíðin varð mest brúkt til at fáa sáttmálasurningar og krøv avgreidd, sum ikki kostaðu pengar, meðan alt, sum hevði við sær kostnað, slapp at bíða til seinni.

Tað merktist, at hetta var ein tilætlað strategi hjá Fíggjarmálaráðnum, og valdu vit at fylgja hesum leisti, til vit vóru vís í, at nú komu vit ikki longur.

Tað var ikki fyrr enn vit vóru farin um 1. oktober, at vit av álvara byrjaðu at tosa um tað, sum tað heila snýr seg um – pengarnar!

Nú stóðu partarnir væl longri frá hvørjum øðrum. Vit vildu sjálvsagt hava so nógva sum møguligt burturúr, meðan lönardeildin ikki vildi lata nakað nevnivert, sum kostaði.

Vit meldaðu rættuliga tíðliga út, at til hesar sáttmálasamráðingarnar fóru vit eftir eini lönarhækkun í krónum og ikki í prosentum.

Partarnir blivu beinanvegin samdir um, at hetta var rættasta loysnin hesaferð. Nú skuldu øll fáa somu lönarhækkun, óansæð hvar ein var staddur á lönarstiganum.

Vit vildu hava, at lág- og miðallønirnar skuldu fáa lutfalsliga meira burturúr, enn tær hægri lönirnar og sigast má, at hetta eydnaðist.

Í krónum sigur semjan, at:
Fyrsta árið er karmurin 695,- kr um mánaðin, og næsta árið er karmurin 754,- kr. um mánaðin

Og eftir at hava brúkt 62 krónur til m.a. umflokkingar og samsýning til álitisfólkin, verður mánaðarlønin umroknað til, at tann 1. oktober 2017 hækkaði mánaðarlønin við 633,- kr. og

tann 1. oktober 2018 hækkar mánaðarlønina 754,- kr.

Alt í alt vil hetta siga, at í prosentum hækkaði lönin hjá teimum lægstlönutu limunum í Starvsmannafelagnum um 7%. Fyri allar limirnar er miðal lönarhækkingin uml. 5,15% /

Sáttmálasemjan, sum Starvsmannafelagið og Fíggjarmálaráðið undirskrivaðu 13. desember 2017, er soljóðandi:

Semja millum Starvsmannafelagið og Fíggjarmálaráðið

Sáttmálin verður endurnýggjaður fyri tíðarskeiðið 1.10.2017 til 1.10.2019. Fyrsta árið er karmurin 695,- kr um mánaðin og næsta árið er karmurin 754,- kr um mánaðin.

Tann 1. oktober 2017 hækka mánaralønirnar við 633,- kr.

Tann 1. oktober 2018 hækka mánaralønirnar 754,- kr.

Umflokkingar:

Teknikarar, tekstara og skráfólk í Kringvarp Føroya flyta úr lønarflokk 6 í lønarflokk 7 við starvsaldur.

Landmálstektarar á Umhvørvistovuni flyta í lønarflokk 6 við starvsaldur.

Broytingar í sáttmálatekstinum

§ 1, stk. 4: Fyrsti setningurin „semingsmaðurin leggur uppi“ verður broytt til: „Semingsstovnurin leggur uppi.“

§ 3, stk. 2: Ein setningur afturat: Tá ið ein er valdur til álitisfólk, fær ein samsýning svarandi til eitt lønarstig.

§ 4, stk. 1 broytt til: Leys størv, sum sett skulu verða eftir hesum sáttmála, skulu verða lýst leys á stovninum og alment. Er tó ikki neyðugt at lýsa starvi leyst, um starvstíðin er stytri enn 6 mánaðir.

§ 8. Barnferð

Starvskvinna, ið er við barn, eigur at siga stovninum frá í minsta lagi 3 mánaðir fyri metta føðing.

Stk. 2. Starvskvinna hevur rætt til barsilsfarloyvi við løn í 4 vikur undan mettari føðing og í 24 vikur eftir føðing, t.e. 28 vikur tilsamans.

Stk. 3. Prógvar starvskvinna við læknávátan, at hon er óarbeiðsfør 4 vikur ella fyrr undan mettari føðing, verður hetta roknað sum vanlig sjúka, og starvskvinna hevur tá rætt til løn undir undir sjúku. Tá ið 4 vikur eru eftir til metta føðing, verður farið frá løn undir sjúku til barsilsfarloyvi við løn, sbr. stk. 2. Samlaða barsilsfarloyvi við løn er framvegis 28 vikur.

Stk. 4. Umframt nevndu sømdir kann starvskvinna fáa farloyvi við løn alla viðgongutíðina, um hon við læknávátan prógvar, at tað fyrri fostur ella hana sjálva stendst heilsuvandi av at vera í starvinum.

Stk. 5. Frá 14. viku eftir føðing kunnu foreldrini býta rættin til barsilsfarloyvi við løn ímillum sín.

Stk. 6. Starvsfólk, ið ættleida barn, hava rætt til fráveru við løn í upp til 4 vikur áðrenn, tey fáa barnið, og í 24 vikur tilsamans. Foreldrini kunnu býta rættin til fráveru við løn ímillum sín. Rætturin til fráveru við løn er treytaður av, at ættleiðingarmyndugleikin frammanundan hevur gjørt av, at foreldrini, annað ella bæði, skulu vera heima í sambandi við, at tey fáa barnið. Foreldrini kunnu ikki vera í farloyvi við løn samstundis eftir hesi grein.

Stk. 7. Umframt farloyvi nevnt í stk. 2-6, hava starvsfólk rætt til farloyvi við ongari løn og uttan at missa starvsaldur soleiðis, at samlaða farloyvistíðarskeiðið tilsamans er 52 vikur eftir føðing ella eftir, at tey hava fingið barnið. Týðarskeiðini eru samhangandi, og farloyvi eftir hesi grein skal vera avgreitt í seinasta lagi 52 vikur eftir føðing ella eftir, at tey hava fingið barnið.

§ 13, stk. 1: Stovnurin rindar vegna starvsfólk, til eina eftirlønarskipan í LÍV 15%...

§ 21, nýtt stk. 2 soljóðandi: „Hjálparfólk, sum ikki eru í fætum starvi hjá Rúsdrekkasølu Landsins, og sum fyrri tað mesta arbeiða leygardag ella eftir kl 15 yrkadagar fáa ikki ótíðargjöld, fyrr enn tey hava arbeitt 12 tímar eina viku.“

§ 21 verður í staðin fyrri orðið vaktargjald skrivað „ótíðargjald“.

§ 25, stk. 1: Fyri tilkallivakt verður latið vaktargjald 1 um tíman. Fyri vikuskiftistilkallivakt verður latið vaktargjald 2 um tíman. Gjaldið fyrri tilkallivakt verður goldið frá tí at tilkallivaktin tekur við til hon endar.

§ 45, stk. 8 verður broytt soleiðis: „Fer skip í dokk, verður sjófólk umborð, tá reiðarið áleggur teimum tað. Verður hetta kravt, skal reiðarið tryggja sjófólkum góðar umstøður.“

§ 53 verður í staðin fyrri „7“ skrivað „7,8“.

§ 56 verður orðið „nýggju“ strika.

Ein vaktaravtala verður gjord á Heilsumfrøðiligu Starvstovu:

- Gjord verður ein serlig avtala, t.v.s. at hon ikki er inni í sáttmálanum.
- Avtalan verður avmarka til at galda inn- og útflutning og eftirlitsarbeiðið innan alivinnuna.
- Tímagjaldið fyrri at verða á vakt skal verða sum hjá AKF: 12,75 % av lønini.
- Samsýningin verður eftir sama leisti sum hjá AKF
- Skilt verður millum regluligar og brákomnar vaktir.
- Týðarfreistir verða júst sum hjá AKF.
- Fyri brákomnar vaktir er byrjunargjaldi eins og hjá AKF: 16 tímar.

Partanir eru samdir um:

1. Skipað verður fyrri felags evnisdegi í 2018, at umrøða spurningin hvussu almennar leiðslur handfara avgerðandi broytingar og hvussu starvsfólk fáa høvi at vera við í broytingartilgongdini.

2. Ein arbeidsbólkur verður settur at endurskoða arbeiðstíðarreglurnar innan sjúkraflutningstænastuna, og hesar vera síðan settar inn í ein komandi sáttmála.

3. Í sáttmálaskeiðinum verður almenna lønarlagið kanna bæði sum heild, og hjá einstøkum starvsfólkum. Lýsast skulu møguleikar fyrri at skipa eina felags lønarskipan innan tað almenna. Kannast skal um sáttmálarnir og avtalurnar tað almenna hevur við fakfeløg, skapa hósandi karmar fyrri at kunna broyta og endurnýggja almenna geiran, soleiðis at hann skynsamast kann røkka sínum endamálum. Arbeiðið skal verða liðugt í seinasta lagi í 2018.

Eyka løn fyrri at vera álitisfólk – færri álitisfólk

Tey seinastu mongu árinu hevur til sáttmálasamráðingarnar verið ynksi um, at álitisfólkini fáa serliga samsýning fyrri tað stóra arbeiði, ið fylgir við uppgávuni at vera álitisfólk.

Gongdin í samráðingunum

Hetta krav sá vit hevði ein realistiskan møguleika at verða eftirlíka hesaferð, og tí lögdu vit rættuliga stóran dent á at fáa tað í hesa semjuna.

Sjálvt kravið var soljóðandi: § 3 Álitisfólk og nevndarlimir. Nýtt stk. 6. Álitisfólkið fer í viðbótastig í samsýning, hendan samsýning er eftirlønargevandi.

Sáttmálaparturin var sinnaður at tosa um hetta, treytað av at vit vildu hyggja eftir álitisfólkaskipanini sum heild. Tað vildu vit ikki avvísa, tí vit hava sjálvi havt ætlanir um júst hetta.

Tá mótkravið so kom frá Fíggjarmálaráðnum um, at tað á ongum stovni skuldu verða fleiri enn tvey álitisfólk, hildu vit at hetta var at fara ov vítt. At skerja álitisfólkatalið kundu vit tosa um, men ikki at skerja talið við heili 24 fólkum, sum mótparturin vildi.

Vit hugsaðu okkum væl um og komu

til, at vit kundu skerja álitisfólkatalið á teimum stóru arbeiðsplássunum. Men, at hetta skuldi gerast við skili og umhugsni. Eftir gjølla umhugsan skutu vit upp, at álitisfólkatalið kundu lækka úr 74 niður í 60, t.v.s. 14 álitisfólk færri.

Hetta kundi Fíggjarmálaráðið góðtaka, og hava vit nú, eftir nógv ára samráðing og argumentasjón, fingið avtaluna til haldar.

Øll álitisfólk í sáttmálaøkinum undir Fíggjarmálaráðnum fáa nú eitt lønarstig í samsýning fyrri tað stóra arbeiði, sum tað er at vera álitisfólk. Samsýningin er eftirlønargevandi.

Styrkir støðuna

Álitisfólkini eru longdi armurin hjá Starvsmannafelagnum og umboðsfólk hjá limunum á arbeiðsplássinum. Tað er tó ikki bert felagið og limirnir, sum fáa ágóðan av einum álitisfólki, tí álitisfólkini eru eisini ein týðningarmikil millumliður millum leiðslu og starvsfólk.

Tey eru eitt gott amboð hjá leiðsluni, ið kann fáa stórt gagn av álitisfólkinum, um hon brúkar tey skynsamt. Og eg veit, at álitisfólkini eisini verða nógv brúkt av leiðsluni í starvsfólkamálum.

Sum umrøtt aðrastaðni í blaðnum, er tað tó ein avbjóðing, at leiðslan loypur

álitisfólkini um, tá ið broytingar henda á arbeiðsplássunum. Hetta vandamálið skal viðgerast á evnisdegi, sum sáttmálapartarnir skulu fyrrireika í felag. Og tað er okkara vón, at lønarsamsýningin kann vera við til at styrkja støðuna hjá álitisfólkunum í hesum sambandi.

Tað er gleðiligt at hesi starvsfólk, sum hava eina serliga uppgávu, ið krevur nakað meira av teimum, nú verða kompensera við eini serligari samsýning.

Hetta kemur eisini at gera, at tey, ið veruliga hava áhuga í álitisfólkararbeiðinum, kenna hetta sum eina viðurkenning av hesum ábrygdarfulla starvi og leggja enn meira dent á uppgávuna.

Eitt sindur av telving skuldi til fyrri at fáa kabalina at ganga upp. Nú er so alt komið í rættlag og álitisfólkavalini, sum eru galdandi fyrri komandi tvey árinu, eru hildin.

Tað næsta, sum fer at henda er, at felagið skipar fyrri grundskleiðum fyrri nývaldu álitisfólkunum. Tað verður í vár og í heyst.

Eg fari her at nýta høvið at takka øllum álitisfólkunum fyrri gott samstarv og ynksi teim nývaldu álitisfólkunum blíðan byr. Eisini vil eg takka fyrrverandi álitisfólkunum fyrri teirra tænnastu felagnum og limunum at gagni.

Sáttmálasamráðingarnar við KAF

Nýggi sáttmálin fyrri kommunur og kommunalar felagsskapir hevur verið í bíðistøðu í vetur, men verður vónandi undirskrivaður, áðrenn aðalfundin í mars.

Sáttmálasamráðingarnar við Kommunala Arbeidsgevarafelagið byrjaðu fyrst í september.

Í fyrstu atløgú vóru bara tveir fundir. Partarnir avtalaðu at taka samráðingarnar upp aftur, tá ið Starvsmannafelagið hevði gjørt sáttmála við Fíggjarmálaráðið. Hesir sáttmálar eru vanligar rættuliga líkir, hóast ávíst frávik eru.

Tá ið partarnir hittust aftur, boðaðu vit frá, at eftir at Felagið Føroyskir Sjúkraræktarfrøðingar hevði gjørt sáttmála við Fíggjarmálaráðið, var samráðingarpuggið broytt. Vit ynksu tí, at partarnir hildu seg til nýggja karmen, sum nú var lagdur.

Hetta var sjálvandi ein nýggj støða hjá Kommunala Arbeidsgevarafelagnum, sum bað um útsetan, so tey kundu seta seg inn í nýggju støðuna. Síðani fór Pedagogfelagið í verkfall og varð rakt av verkbanuni. Hetta gjordi so, at samráðingarnar aftur blivu settar í bíðistøðu.

Samráðingarfundur í Starvsmannafelagnum.

Tá Starvsblaðið fór til prentingar høvdu partarnir avtalað nýggjar samráðingarfundir, og vónandi verður nýggjur sáttmáli undirskrivaður fyrri kommununarnar og kommunalu felagsskapirnar fyrri aðalfundin 3. mars.

Fakfelögini mugu skipa seg í meginfelag

Orrusturnar á arbeidsmarknaðinum í vetur vísa, at skulu fakfelögini standa arbeidsgevaranum kurl, má eitt yrkismeginfelag setast á stovn. Fakfelögini mugu standa saman til komandi lønarsamráðingur.

Rokið á arbeidsmarknaðinum seinastu tveir mánaðirnar gevur orsök til at hugleiða um sáttmálasamráðingarnar, sum hava merkt 2017 og fyrstu dagarnar av 2018.

Starvsmannafelagið vildi hava lønarhækkun í krónum, sum lutfalsliga gav lág- og miðalløntum mest, meðan hini felögini hava gjørt avtalur í prosentum, ið gevur teimum hægstlöntu meginpartin av karminum.

Soleiðis vil eg í stuttum lýsa tað, sum er farið fram, eftir at Starvsmannafelagið skrivaði undir nýggjan sáttmála við Figgjarmálaráðið í oktober 2017.

Síðani hava vit hoyrt minni penar orðingar um sáttmálan hjá okkum. Og tað kann eg á ongan hátt gódtaka.

Góður sáttmáli

Nýggi sáttmálin er ein góður sáttmáli fyri rættuliga stóran part av okkara limum. Vit kunnu væl liva við sáttmálanum komandi tvey árin. Gamaní, hann er ikki fullkomin, men hann gevur okkara lægstlöntu limum eina lønarhækkun á 1.400 kr. Tað svarar til 7%, sum er meira enn onnur hava fingið.

Harumframt eru millum annað umflokkingar gjørdar. Álitisfólkinu hava fingið eitt serligt lønariskoyti, og barsilstíðin við fullari løn er longd við 4 vikum.

Hetta eru viðurskifti, ið telja. Og á hesum økjum eru vit frammanfyri hini felögini.

Starvsmannafelagið hevur til fleiri av teimum undanfarnu sáttmálasamráðingunum lagt dent á at uppstiga hálønarbólkarnar í felagnum. Hesir bólkar hava fingið fyrirminirnar og eru lyft upp, so at tey liggja á javnt við

líknandi størv, skipað eftir øðrum sáttmálum.

Samráðingarsíðvenjan brotin

Samráðingargongdin í vetur staðfesti, at leisturin, Figgjarmálaráðið higartil hevur brúkt til samráðingarnar, varð kollandur. Karmurin hjá fyrsta fakfelagnum legði ikki, sum áður stóði undir samráðingunum og úrslitunum hjá øðrum felögum. Og tað er at fegnast um.

Hesaferð hava vit sæð, hvussu feløg hvør í sínum lagi hava kravt samráðingar grundað á teirra fortreyttum. Eftir tí, sum hóskar best til teirra fakøki. Veruligar samráðingar. Sjálvstøðugar samráðingar.

Samanumtikið er einki at ivast í, at tey felögini, sum hava gjørt semjur í vetur, hava skrivað undir, tí tey hava fingið sáttmálar, sum tey meta eru best fyri teirra limir.

Eitt meginfelag

Tá hetta er sagt, standi eg tó eftir við spurningunum: Er hetta rætti mátin. Eigur arbeidsmarknaðurin at standa so nektaður og sárbarur, sum hann ger í dag. Er samstarvið nóg gott. Kundu felögini ikki staðið meira saman um teirra krøv?

Við verandi skipan stendur arbeidsgevarin í eini sera sterkari støðu móttvegis fakfeløgnum og einstaka starvsfólkinum.

Seinastu orrusturnar á arbeidsmarknaðinum vísa tíðliga, at skulu vit standa arbeidsgevaranum kurl, má eitt yrkismeginfelag ella líknandi samtak, setast á stovn. Heilt skjótt. Kanska eitt felag, ið fer tvørturum almenna og privata sektorin.

Fakfelögini mugu – um teimum skal vera lív lagaða – taka kjakið upp og seta sær sjálvum spurningin: Er mannagongdin, sum vit hava sæð á arbeidsmarknaðinum, til frama fyri lønmóttakaran?

Eg haldi, at sum feløg mugu vit seta okkum niður saman og taka støðu til, hvussu vit í felag kunnu virka best til frama fyri føroyska løntakaran.

Fakfeløg skulu sjálvandi tæna sínum limum. Men tíðin er farin frá, at felögini eina og aleina hugsa um, hvat, ið gagnar teirra egna felag og teirra egna limum best. Tað ber ikki til, at vit steingja okkum inni í okkara egna líta kongariki og ikki gáa um, hvussu alt rundan um okkum verður manipulerað í móti okkum sjálvum.

Vit mugu ansa eftir, at vit ikki verða statistar í eini tilætlaðari strategi, har fakfeløg verða sett upp móti hvørjum øðrum. Har arbeidsgevarin stillisliga og effektivt sleppur at syndra fakfelagsrørsluna.

Áhugi er har

„Yrkismeginfelag ella sniksna“ er heitið á høvuðsuppgávu, eg havi latið inn í samband við eina akademiútbúgving í leiðslu. Í hesum sambandi havi eg gjørt eina kanning millum fakfelögini á almenna arbeidsmarknaðinum. Um hvørja hugsan tey hava, tá tað kemur til samstarv millum fakfelögini, og hvørja hugsan, tey hava um eitt møguligt yrkismeginfelag.

Niðurstøðan er greið. Øll eru samd um, at samstarvið als ikki er gott, og greiður meiriluti er fyri, at eitt yrkismeginfelag átti at verði sett á stovn í Føroyum.

Eisini eru greiðar ábendingar um, hvat felögini kundu hugsað sær, at eitt tilíkt samstarv fevndi um. Millum annað halda tey, at høvuðsuppgávan hjá einum yrkismeginfelag eigur at fevna um samráðingar um ein felags lønarkarm. Flestu teirra hava eisini eina greiða hugsan um, hvussu eitt slíkt samstarv skal skipast og fíggest.

Um áhugi er fyri tí, verður niðurstøðan av hesi kanning lögð fyri onnur fakfeløg í vár.

Størri slagkraft

Ímynda tær hvussu sterk fakfelögini, umboðandi tilsamans 26.000 løntakarar, høvdu verið, um tey høvdu gingið saman til samráðingar um ein felags lønarkarm.

Tá eg nevni lønarkarm, so er tað tí, at eg haldi, at uppgávan hjá einum stórum fakfelagssamtaki, tá umræður samráðingar, bert átti at snúð seg um samráðingar um ein felags lønarkarm. Allar aðrar samráðingar – tað verði seg um hvussu karmurin verður brúktur hjá hvørjum einstökum felag og onnur sáttmálaviðurskifti – skuldu tey einstøku felögini sjálvi rátt fyri, sum nú.

Eisini í aðrar mátar kundi ein LO-líknandi felagsskapur verði til stórt gagn fyri føroysku fakfelagsrørsluna. Hann kundi tikið sær av øðrum felags áhugamálum, sum at greina arbeidsrættarlig viðurskifti á føroyska arbeidsmarknaðinum og ásetingar um arbeidstíð, frítíð, barsil og sjúku v.m.

Eitt slíkt felag kundi verði stýrt og umsitið av einum forfólki, eini nevnd og eini umsiting. Ella einum stjóra og stýri, saman við eini umsiting.

Skal hetta gerast møguligt, mugu felögini fyrst av øllum seta seg saman og við opnum sinni viðgera hetta stóra framrot, sum eg meti, tað hevði verði. Og hvussu tað hevði verði skilabest at skipa ein slíkan felagsskap.

Sjálvur haldi eg, at tíðin er búgvin til, at vit sum fakfeløg sýna okkara styrki. Vísa, at fakfelögini megna at standa saman, og har tað er fakfelagsrørslan, sum í felagsskapi setir dagsskránna, tá ið sáttmálasamráðingarnar verða næstu ferð. /

Lønarnevndin má sleppa til verka

Arbeiðið at gera eina almenna lønarskipan heldur fram og skal sambært okkara semju verða liðugt í 2018.

Í semjuni, sum varð gjørd eftir sáttmálasamráðingarnar í 2015, varð avtala gjørd um at skipa ein arbeidssból, sum skuldi eftirkanna almenna lønarlagið og arbeida fram í móti eini nýggjari almennari lønarskipan.

Lønarnevndin bleiv sett á vári 2017, og hevði nevndin nakrar fundir í fjør. Men, tá ið vit nærkaðust tíðini, tá sáttmálasamráðingarnar skuldu byrja, valdi nevndin at leggja arbeiðið stilt fyríbils. Til sáttmálasamráðingarnar hava verið, og tá verður arbeiði vónandi tikið upp aftur. Hetta varð gjørt fyri ikki at órógva sjálvar sáttmálaráðingarnar og lønararbeiðið óneyðugt.

Í semjuni frá oktober 2017 stendur, at:

Í sáttmálaskeiðinum verður almenna lønarlagið kanna bæði sum heild og hjá einstökum starvsbólum. Lýsast skulu møguleikar fyri at skipa eina felags lønarskipan innan tað almenna. Kannast skal um sáttmálarnir og avtalurnar tað almenna hevur við fakfeløg, skapa hóskaði karmar fyri at kunna broyta og endurnýggja almenna geiran, soleiðis at hann skynsamast kann røkka sínum endamálum. Arbeiðið skal verða liðugt í seinasta lagi í 2018.

Fakfelagssamstarvið – samskiparin farin úr starvi

Fakfelagssamstarvið – sum er samstarv millum seks fakfeløg – heldur áfram sum higartil. Tó so. Eftir eitt gott ár í starvi, valdi ráðgevin í samtakinum, Poula Michelsen, at siga seg úr starvi í fjør summar.

Hon valdi at taka av møguleikanum at fara í starv í familjufyrirtekuni, og vil eg her nýta høvið at takka Poulu fyri tíðina, hon var hjá okkum og ynskja henni blíðan byr.

Fakfelagssamstarvið umhugsar í løtuni um nýtt fólk skal setast í starv og hvussu hetta í framtíðini skal skipast.

Eftir at Poula fór úr starvi, er sam-

Súsanna Olsen, námslektari á Fróðskaparsetrinum, er forkvinna í Lønarnevndini.

Lítið er at ivast í, at ein nýggj almenn lønarskipan er av alstórum týðningi fyri limirnar hjá Starvsmannafelagnum. Loksins er møguleiki fyri at fáa greina almennu lønirnar og ikki minst størvini og arbeidsuppgávnar. Hetta so at starvsfólkið fær ta løn, ið starvsuppgávan av røttum eigur at geva.

Tað er at fegnast um, at sáttmálaparturin viðurkennir tørvin at lýsa lønarlagið á arbeidsmarknaðinum. Eisini er tað mín greiða fatan, at allir partar við opnum sinni síggja møguleikan at fáa skipaði lønarviðurskiftir, har tað m.a. eru royndir, starvið, útbúgving, heimildir og ábyrgd, sum avgera, hvussu lønin skal vera.

starvið ikki líka væl skipað sum frammanundan. Vit hava tó regluligu mánaðarlugu fundirnar, sum ganga upp á skift millum felögini.

Nú felögini í samstarvinum hava verið, eru, ella fara til sáttmálasamráðingar, hava felögini javnan kunna hvørt annað um samráðingarstøðurnar og hava stuðlað hvørjum øðrum við góðum ráðum og moralskum stuðli.

Felögini í fakfelagssamstarvinum eru Starvsmannafelagið, Pedagogfelagið, Sjúkrarøktarfelagið, Lærarafelagið, Havnar Arbeidskvinnufelag og Akademikararafelagið.

Bústaðarneyð og fakfeløg

Samstundis sum fólkatalið veksur, veksur avbjóðingin at útvega fólk bústað. Í hesum sambandi hefur spurningur, hvørt fakfeløg skulu verða við til at figgja bústaðarbygging, tikið seg upp.

Vit hoyra dagliga um bústaðarneyðina. Tí er at fegnast um, at Bústaðir og Tórshavnar kommuna, har trústið óiva er størst, nú spíla seg út við ætlanum um komandi árin at byggja fleiri íbúðir.

Ofta verða vit fakfeløg hartu fyri ikki at vera sinnandi at byggja íbúðir. Sagt verður, at pengakassarnir hjá fakfeløgnum eru á tremur við pengum, sum kundu gjørt nyttu.

Hetta er sjálvandi ikki satt. Fakfeløgini eiga nokk ikki so nógvar pengar, sum ofta verður sagt, og pengarnir tey hava, mugu vera tøkir í teirra tiltaksgrunnum, tá brúk er fyri teimum. Fleiri fakfeløg hava júst verið í verkfalli. Høvdu tey ikki havt pengar á bók, hevði tað ikki borið til at fari í verkfall.

Temadagur í fjør

Í september í fjør skipaði Tórshavnar kommuna fyri temadegi, har yvirskriftin var:

Hvussu kunnur vit saman loysa avbjóðingarnar við bústaðartørvinum við stóði í at byggja leigubúðir?

Hetta var ein sera góður fundur, har fleiri aktørar lögdu fram síni sjónarmið. Sjálvur varð eg biðin um at siga mína hugsan, um hvussu eg siggi leiklutin hjá fakfeløgnum í eini slíkari verkætlan.

Eg vísti millum annað á, at Starvsmanafelagið er fyrst og fremst eitt fakfelag, sum verður stýrt eftir viðtøkum, ið eru kjölfestar av hægsta mynduleikanum í felagnum, aðalfundinum.

Í viðtøkunum stendur millum annað í § 2, stk. 1, at Endamál felagsins er á demokratiskum og javnstøðiligum grundarlagi stóðugt at virka fyri betri arbeiðskorurum.

Fyri at útgreina hetta, so merkir tað, at endamál felagsins er at savna allar limir felagsins og virka fyri betri korur, bæði figgjargilla, viðvikjandi starvi og útbúgving, og eisini at tryggja hvørjum limi sær góðar og tryggjar arbeiðsumstøður.

Um dagliga virki felagsins, siga viðtøkurnar m.a soleiðis í § 7.

Stk. 3. Formaðurin skal útinna tær skyldur, sum lógir Starvsmanafelagsins og aðalfundurin áleggja nevndini.

Stk. 4. Nevndin skal gera sáttmálar um lønar- og arbeiðsviðurskipti og tekur avgerð um uppsøgn av galdandi sáttmálum og kann eisini seta í verk og enda yrkisósemjur.

Hyggja vit at viðtøkum felagsins, so hava vit sum nevnd, ikki heimild til annað virksemi enn tað, eg havi nevnt her.

Eg eri púra samdur í, at íbúðar-spurningurin er ein trupulleiki, ið má loysast. Men eg dugi ikki at siggja, at tað eru fakfeløgini og limir teirra, ið skulu figgja slíka bygging. Tað eru ikki hesi, ið hava og/ella eiga henda trupulleikan. Og eg haldi heldur ikki, at hesi skulu átaka sær trupulleikan.

Sjálvandi eru limir í Starvsmanafelagnum eisini raktir av íbúðarneyðini. Men eg meti framvegis ikki, at tað er okkara ella teirra uppgáva, at loysa trupulleikan.

Samfelagstrupulleiki

Eftir míni bestu sannføring haldi eg, at íbúðartrupulleikin er ein samfelagstrupulleiki, ið liggur hjá landi og kommunum.

Landið hevur, við almenna stovnum Bústaðir, sett sær nøkur mál, men hetta nøktar ikki tørvin í dag, og helst ikki komandi árin heldur.

Eisini hevur landsstýrskvinnan við figgjarmálum roynt at gera broytingar í skattaskipanini, tá ið umræður at leiga íbúðir út.

Hetta eru ógvuliga positiv átøk, ið uttan iva taka hond um tann ringasta trupulleikan.

Men er hetta nóg mikið? Ivaleyst ikki!

At Tórshavnar kommuna nú eisini varpar ljós á íbúðarneyðina í kommununi er eisini serstakliga gott og tiltrøngt. Tað er jú í miðstadarokinum, serliga í høvudstadarumráðnum, at trupulleikin er størstur.

Eg skilji væl at kommunan roynir at fáa onnur við í eina slíka stóra verkætlan. Tað verði seg figgjastovnar, tryggingarfeløg, grunnar og vinnuna annars.

Nevndin í Starvsmanafelagnum hevur viðgjørt spurningin um felagið skal verða við í slíkari verkætlan. Vit hava ikki tikið endaliga støðu, men okkara fyribils niðurstøða er, at vit meta ikki at hetta er ein verkætlan, sum Starvsmanafelagið eigur ella skal verða beinleiðis partur av.

Uppgávan hjá okkum sum fakfelag, er júst tann sama, sum hjá øllum øðrum fyrirkøktum. Íløgur skulu geva avkast, alt annað er ikki nóg gott.

Um grunnar og onnur, sum Starvsmanafelagið er partur av fara – ella umhugsa – at gera íløgur í byggivinnuna, lati eg upp til avvarandi nevndir og leiðslur at taka støðu til. Hetta liggur ikki hjá okkum, men kemur fyrirspurningur frá teimum til okkara, um hvat vit halda og/ella hvat vit mæla til, fara vit at taka støðu til tann spurningin til tað tíð. /

KANNING

GALLUP-KANNING: Starvsmanafelagið skipaði fyri uppfylgjandi trivnaðarkanning í 2017 millum limir sínar. Somu spurningar vórðu settir, sum í trivnaðarkanningini á vári 2013.

Trivnaðurin framvegis ov vánaligur

Tað var Gallup Føroyar sum gjørdi kanningina, sum varð kunngjørd á álitisfólkafundi í felagnum í desember 2017.

Settir vóru 13 spurningar, sum snúðu seg um samstarv, álit og rættvísi. Umleidd 48% av teimum spurdu svaraðu spurningunum.

Samstarv

Yvirskipað kann sigast, at tøluni fyri samstarv millum starvsfólk er í lagi. Starvsfólk eru generelt har fyri hvørt annað og avlasta hvønn annan, tá tørvur er á tí. Verri er, tá talan er um støðuna millum leiðslu og starvsfólk. Starvsfólkini kenna seg ikki verða tiknan nóg nóg við uppá ráð, tá broytingar verða gjørdar.

Álit og rættvísi

Tøluni siggja verri út, tá spurt verður, um álit og rættvísi verður víst starvsfólkum frá leiðslum. Har eru tøluni reyð, og har er tørvur á batum. Tó ikki tá spurt verður um starvsfólk kunnu líta á hvønn annan. Har er í lagi.

Sosialur kapitalur

Tá øll tøluni í trivnaðaranningini verða lögð saman, geva tey eitt úrslit, sum verður kallað sosialur kapitalur.

Sosiali kapitalurin er eitt barometur fyri hvussu trivnaðurin á arbeiðsplássinum er sæð undir einum.

Staðfestast kann, at talið fyri sosiala kapitalin er undir pínumarkinum, sum er ásett til 4,95.

Úrslitið av kanningini var, at nær-um einki er broytt, síðan í 2013. Sí talvu 1 og 2.

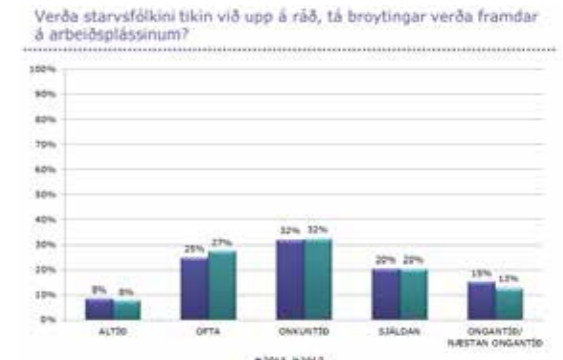
Tað sær sostatt ikki út til at hava hjálpt at tosa við leiðslurnar um at fáa trivnaðin á arbeiðsplássinum betri.

Tað er ikki í lagi, at samlaða miðaltalið er undir pínumarkinum. Hetta er greitt tekin um, at fólk ikki trívast, og at sjúkudagar og strongd er/verður gerandiskostur á arbeiðsplássinum.

Hetta er støðan, hóast felagið hevur verið á fundi við fleiri stovnar, og víst leiðslunum tøluni fyri teirra stovn, og heitt á tey, um at gera batar

Felagið fer aftur út til stovnar, har yvir 20 fólk hava svarað, fyri at roynd at fáa gjørt nakað við henda trupulleika.

Her eru nøkur av svørnum frá 2013 og 2017 fyri øll sáttmálaøkini:

TALVA 1 Í 2017 sá samlaða úrslitið av kanningini soleiðis út:

Sosialkapitalur

Uppbýti

Lágt	1,00 – 4,95
Millum	4,95 – 6,05
Høgt	6,06 – 7,00

Samstarv	Álit og rættvísi	Sosial Kapital
5,1	4,6	4,8

TALVA 2 Í 2013 sá samlaða úrslitið av kanningini soleiðis út:

Sosialkapitalur

Uppbýti

Lágt	1,00 – 4,95
Millum	4,95 – 6,05
Høgt	6,06 – 7,00

Samstarv	Álit og rættvísi	Sosial Kapital
5,0	4,6	4,8

Er talið undir 4,95, er tað tekin um, at starvsfólkini ikki trívast, at tey eru í vanda fyri strongd og at sjúkudagarnar eru nógvir. Tiltøk mugu setast í verk.

Midalúrslitið er næktandi, men pláss er fyri at gera tingini betur.

Er talið omanfyri 6,06 trívast starvsfólkini og arbeida úrslitagott saman.

„Sum starvsfólk á stórum arbeiðsplássi, har trímánnanevnd er, er avmarkað hvussu ofta ein verður spurður um ráð. Men havi varhuga av, at avgerðir verða tiknar áðrenn tosað verður við álitisfólkini“

/ÁLITISFÓLK

KANNING: Tað lekur millum teori og praksis, tá tað ræður um rættin hjá álitisfólkunum at verða tikin við uppá ráð, tá týðandi broytingar verða framdar á arbeiðsplássinum. Annaðhvørt álitisfólk verður mestsum lopið heilt um í broytingartilgongini, visir kanning millum álitisfólkini í Starvsmannafelagnum.

Leiðslan loypur álitisfólkini um

Sáttmálarnir hjá Starvsmannafelagnum hava reglur um, at leiðslan skal hoyra og kunna starvsfólkini, tá ið avgerandi broytingar verða gjørdar í bygnaði, umsiting ella arbeiðsgongdum.

Hetta er staðfest bæði í sáttmálanum við Fíggjarmálaráðið, Kommunala Arbeiðsgevarafelagið og í sáttmálaunum við Føroya Arbeiðsgevarafelag fyri Posta og Føroya Tele.

Rætturin hjá starvsfólkunum til medávirkan og hoyring á arbeiðspláss-

unum skal tryggjast gjøgnum álitisfólkaskipanina. Tað vil siga gjøgnum álitisfólkini og ikki minst samstarvsnevndirnar, har umboð fyri leiðslu, álitisfólk og varaálitisfólk sita.

Ein kanning millum 52 álitisfólk í Starvsmannafelagnum gevur tó eina greiða ábending um, at rætturin til medávirkan og veruliga hoyring virkar ikki sum hann skal á fleiri arbeiðsplássum.

Annar hvør settur uttanfyri
Sambært kanningini svaraði nærur

annaðhvørt álitisfólk, at tey 'sjáldan' ella 'ongantíð' verða tikin við upp á ráð, tá ið broytingar henda á arbeiðsplássinum. Hetta vóru tilsamans 23 av teimum 51, sum svaraðu hesum spurninginum.

Spurd um tey kenna á sær, at tey veruliga hava móguleika fyri at ávirka avgerðirnar, er myndin tann sama. Um leið helmingurin, tilsamans 25 av 51, svaraðu 'sjáldan' ella 'ongantíð'.

framhald ///

Kunning og medávirkan

/// Ein annar spurningur var, um álitisfólkini halda, at tey koma nóg tíðiliga inn í broytingartilgongdina; nakað sum sáttmálarnir leggja upp til. Meiri enn helvtin, tilsamans 28 av 55, svaraðu, at tey 'sjáldan' ella 'ongantíð' koma inn í broytingartilgongdina nóg tíðiliga.

Spurningur varð eisini settur, um álitisfólkini hava frænir av, at avgerðirnar, sum tey skulu vera við í, í roynd og veru eru tiknar frammanundan. Her svarar meiri enn helvtin, tilsamans 30 av 51 játtandi, at hesum hava tey 'altíð' ella 'ofta' frænir av.

Kanningin millum álitisfólkini

Kanningin varð gjord á árliga álitisfólkafundinum hjá Starvsmannafelagnum, sum var í Smæruni týsdagin 12. desember.

52 álitisfólk svaraðu einum spurnarblaði. Einans fólk við royndum í álitisfólkaarbeiði hava svarað, t.v.s. ikki tey nývaldu álitisfólkini.

Fýra spurningar vórðu settir, sum tóku støði í orðingunum í § 2 í sáttmálunum um kunning og medávirkan á arbeidsplassunum, tá broytingar henda. Í onkrum einstøkum føri hava álitisfólkini ikki svarað øllum spurningunum. /

Álitisfólk í Smæruni 12. desember í fjør, tá ið samstarv og medávirkan vóru sett á breddan.

Hetta siga álitisfólkini:

Her eru nakrar av viðmerkingunum, sum vórðu gjordar á álitisfólkafundinum 12. desember í fjør. Spurningurin var:

„Hvussu upplivir tú samstarvið við leiðsluna í sambandi við broytingar?“

„Eri álitisfólk á einum stovni, sum fer gjøgnum nógvar broytingar. Einasta eg eri brúkt til sum álitisfólk hevur verið til tvær starvssetanir! Eingin broyting hevur verið 'forbí' meg ...“

„Á mínum arbeidsplassi hava verið stórar broytingar bygnaðarlaga. Har hava eg og álitisfólkið frá BLF verið kunnað og gjørt viðmerkingar, tá leiðslan mestsum hevur tikið avgerðina“

„Eri ongantíð spurð um nakað við broytingum“

„Er altíð avgjört áðrenn mann fær nakað at vita. Ikki gott“

„Tað er umráðandi at álitisfólkini verða kunnað. Tað er ikki nóg av kunning vit fáa, tíverri ...“

SÁTTMÁLARNIR UM BROYTINGAR

Sáttmálarnir hjá Starvsmannafelagnum hava ásetingar um kunning og høyring, tá ið avgerandi broytingar fara fram á arbeidsplassinum

Sáttmálarnir við kommunurnar og landið eru einsljóðandi, og sáttmálarnir fyri almennu partafeløgin Posta og Føroya Tele eru einsljóðandi. Niðanfyrri eru sáttmálarnir fyri ávíkavist tað almenna og fyri partafeløgin samanskrivaðir

Almennu sáttmálarnir § 2. Arbeidsplass og broytingar í arbeidsgongd o.a.

Tá ið avgerandi broytingar verða gjordar í arbeidsgongdini ella umsitingini á einum stovni, kommunalum/interkommunalum arbeidsplassi, skal starvsfólkið hava boð um hetta í góðari tíð fyri at fáa høvi til at vera við í tilrættaleggingini. Krevja tílík tiltøk eftirútbúgving, skulu starvsfólkini hava høvi til at fáa neyðuga eftirútbúgving, so tey kunnu røkja hesi arbeiði.

Stk. 2. Álitisfólkið skal hava skipanarreglur (organisationskipan/starvslýsingar) fyri viðkomandi stovni, eins og álitisfólkini skulu takast við í ráðleggingina, tá ið broytingar verða gjordar sbrt. stk. 1.

Stk. 3. Á øllum almennum stovnum, kommunalum/interkommunalum arbeidsplassum verður sett ein samstarvsnevnd, har leiðsla, álitisfólk og varaálitisfólk sita, sum skal hava innlit í øll viðurskifti, sum hava við stovnin/arbeidsplassið og uppgávur hansara/á arbeidsplassinum at gera. Leiðslan søkir sær ráð hjá samstarvsnevndini, áðrenn avgerðir verða tiknar.

Sáttmálarnir fyri almennu partafeløgin § 2. Samstarvsnevnd

Stk 1. Á Føroya Tele/Posta er ein samstarvsnevnd, har umboð fyri leiðslu, álitisfólk og varaálitisfólk sita. Víst verður til reglugerðina fyri samstarvsnevndina.

Stk. 2. Samstarvsnevndin skal hava innlit í øll viðurskifti, sum hava við fyrirkomandi og uppgávur hennara at gera.

Stk. 3. Tá avgerandi broytingar verða gjordar í bygnaðin ella arbeidsgongdini skal starvsfólkið hava boð um hetta í góðari tíð. Krevja slík tiltøk eftirútbúgving, skulu starvsfólkini hava høvi til at fáa neyðuga eftirútbúgving, so tey kunnu røkja hesi arbeiði.

Avgerandi broytingar og tilrættaleggingina av hesum, kunnu altíð takast upp í samstarvsnevndini til viðgerðar.

Stk 4. Álitisfólkið skal hava skipanarreglur (organisationskipan/starvslýsingar) fyri fyrirkomandi og fyri tær einstøku deildirnar. /

ÚRTSLITID AV KANNINGINI VAR HETTA:

Verður tú sum álitisfólk tikið við uppá ráð, tá ið broytingar henda á arbeidsplassinum?

- Altíð: 4
- Ofta: 12
- Viðhvørt: 12
- Sjaldan: 15
- Ongantíð: 8

51 svaraðu spurninginum

Kemur tú sum álitisfólk nóg tíðiliga inn í broytingararbeiðið?

- Altíð: 2
- Ofta: 9
- Viðhvørt: 11
- Sjaldan: 17
- Ongantíð: 11

50 svaraðu spurninginum

Upplivir tú sum álitisfólk, at tú veruliga hevur møguleika fyri at ávirka avgerðirnar?

- Altíð: 3
- Ofta: 8
- Viðhvørt: 15
- Sjaldan: 15
- Ongantíð: 10

51 svaraðu spurninginum

Hevur tú sum álitisfólk nakrantíð frænir av, at avgerðin í veruleikanum er tikin frammaundan?

- Altíð: 5
- Ofta: 25
- Viðhvørt: 12
- Sjaldan: 5
- Ongantíð: 4

51 svaraðu spurninginum

– Broytingar á arbeidsplassinum kundu vera so stórar, at tær mugu fráboðast við uppsagnarfreistunum. Eisini av hesi grund, er tað týdingarmikið, at álitisfólkini eru við í tilgongdini frá byrjan av, sigur Súni Selfoss.

Her má vend koma í

Tað er álvarsamt, um ásetingarar um kunning og hoyring ikki virka, sum tær skulu, sigur formaðurin í Starvsmannafelagnum. Tað mugu vit gera nakað við beinanvegin. Evnið er sett á breddan í 2018.

Felagið hevur leingi havt varhugan av, at ásetingarar um hoyring og kunning í sambandi við broytingartilgongdina á arbeidsplassunum, ikki hava virkað sum tær eru ætlaðar.

Spurnarkanningin, sum varð gjørd millum álitisfólkini 12. desember, váttað tíverri hendan illgruna.

Skeivt rák

Ein kanning, sum Gallup gjørdi millum limirnar í Starvsmannafelagið í fjør vísti nøkulunda sama rák.

Umleidd ein triðingur av limunum, ið svaraðu tá, søgdu seg uppliva, at bert onkuntíð, sjáldan ella ongantíð verða starvsfólk tikin við uppá ráð, tá broytingar verða framdar á arbeidsplassinum. Ein triðingur svaraði, at tey bert onkuntíð verða tikin við.

– Hetta gevur eina rættuliga greiða ábending um, at sáttmálaásetingarar um medávirkan í sambandi við broy-

tingar ikki virka sum tær skulu, sigur Súni Selfoss.

– Tað mugu vit fá gjørt nakað við beinanvegin. Sáttmálin skal haldast. Tað skal almenni starvsfólkapolitikkurin, sum eisini hevur ásetingar um medávirkan, eisini, sigur formaðurin í Starvsmannafelagnum.

Týdningurin

Í øllum londum í okkara parti av heiminum er tað ein viðurkendur rættur, at starvsfólkaumboðini eru við í tilgongdini, tá ið týðandi broytingar verða gjørdar á arbeidsplassunum.

Yvirskipað hevur tað týdning, at starvsfólkini gjøgnum álitisfólka skipanina eru við, tí tað eru starvsfólkini sum kenna arbeiðið og arbeidsgongdirnar best. Hetta er við til at kjøfesta avgerðirnar. Tað skapar eisini virðing millum leiðslu og starvsfólk.

Harumframt hava broytingar ofta við sær ítøkiligar avleiðingar fyri størv. Tí er tað týdingarmikið, at álitisfólkini fáa høvi at vera við, tá metast skal um hvørt broytingarnar eru so stórar, at tær ikki kundu setast í verk beinanvegin, men mugu fráboðast við individuelli uppsagnarfreistunum.

Í hesum sambandi hevur tað stóran týdning, at álitisfólkini koma við í tilgongdina í góðari tíð. Og tað vera tey eftir øllum at døma ikki í lötuni, vísir kanningin millum álitisfólkini.

Hava reist málið

Starvsmannafelagið hevur reist málið um kunning og hoyring av álitisfólkunum til sáttmálasamráðingarnar í heyst. Avtalað varð, at sáttmálapartarnir skulu skipa fyri felags evnisdegi í 2018, at umrøða spurningin hvussu almennar leiðslur handfara avgerðandi broytingar og hvussu starvsfólk fáa høvi at vera við í broytingartilgongdini.

– Í august í fjør var Starvsmannafelagið vertur fyri norðurlandskari fakfelagsráðstevna, har evnið júst varð samstarv og medábyrgd á arbeidsmarknaðinum.

Evnisdagurin í 2018 er so enn eitt stig, at varpa ljós á tann stóra týdning, sum hetta hevur á einum nútímans arbeidsplassi, sigur Súni Selfoss.

– Tá vit tosa um samstarv er alt avgerðandi, at álitisfólkini sum heild fara at uppliva, at tey veruliga hava medávirkan og verða hoyrd, tá týðandi avgerðir verða tiknar á teirra arbeidsplassi, sigur hann. /

„Eg upplivið, at avgerðirnar um broytingar eru tiknar áðrenn álitisfólkini verða informerað. Havi gjørt vart við, at álitisfólkini koma ov seint inn yvir“ /ÁLITISFÓLK

HVØNN TÝDNING HEVUR MEDÁVIRKAN?

BAKGRUND: Ein demokratiskt tilgongd, har álitisfólkini verða tikin við upp á ráð, skapar sínámillum virðing og álit millum leiðslu og starvsfólk. Hoyringin av álitisfólkunum skal eisini verja fyri, at rættartryggin hjá teimum, ið verða beinleiðis rakt av stórum broytingum, ikki verður sett til viks.

Tað eru minst tvær góðar grundir til at álitisfólk og samstarvsnevndir mugu verða uppi í málinum, tá ið broytingar henda á arbeidsplassinum.

Onnur grundin er kanska meira yvirskipað og prinsipiell.

Hin grundin er meira ítøkilig ella praktisk, og hevur beinleiðis samband við setanartrygdina hjá starvsfólkunum, ið verða ávirkað av broytingunum.

Yvirskipað

Endamálið við reglum um kunning og hoyring, er grundleggjandi at skapa virðing og álit millum leiðslu og starvsfólk.

Endamálið er eisini at skapa undirtøku millum starvsfólkini fyri avgerðunum. Tryggja at vandamál og fakligir blindvinklar, sum kanska ikki eru so lættir at fáa eyga á stjóragongini, verða avdúkaðir í góðari tíð. So at ætlanirnar ikki sláa bakk.

Tað er eisini at fáa starvsfólkini at kenna seg tryggari og betri fyrireikað til broytingarnar. At rímiligur friður og stabilitetur valda, sjálvt tá ið ógvuslig tøk mugu takast. At kollveltandi broytingar ongantíð verða smoygdar oman yvir tey, sum kenna sítt arbeiði best, men at leiðslan dugir at lurta.

Fyrimunirnar við at kunna og hoyra starvsfólkini eru eyðsýndir. Tað er munurin millum ta toppstýrdu og maktfullkomnu leiðsluna, sum altíð veit best, og ta demokratisku leiðsluna, sum gevur sær stundir at lurta og eisini hevur dirvið at broyta kós, tá ið ávaringar ljóða.

Tá ein stovnur umhugsar at privatisera ein part av tænastuni ella at talgilda tænastur, so er tað týdingarmikið, at álitisfólk og samstarvsnevndir kundu greiða frá hvørjar fyrimunir og vansar, tey síggja við hesum. Verður hetta ein sparing ella dupult arbeiði? Skulu starvsfólk umskúlast, størv broytast, starvsfólk flytast ella kanska sigast úr starvi?

Starvsfólkini eru tey, sum kenna sítt arbeiðsøki best. Og við eini hoyring, har álitisfólkini og samstarvsnevndin veruliga verða tikin við í tilgongdina, kann leiðslan fáa málið betri lýst. Hon kann lurta, og broyta ætlan, ella halda fast.

Broytingar og varsling

Ein onnur góð orsök til, at tað hevur so stóran týdning, at reglurnar um kunning og hoyring virka, er, at broytingar á arbeidsplassinum ofta hava avleiðingar fyri størv og starvsfólk.

Neyðugt er kanska, at starvsfólk mugu gera okkurt annað, nú funktiónir verða talgildar ella privatiseraðar. Starvsfólk skulu kanska flytast úr einari bygd í aðra. Onkur skal ikki

vera leiðari longur, tí at deildir skulu leggjast saman o.s.fr.

Hettar krevur at arbeidsplassið hevur lagt ætlanir í góðari tíð.

Slíkar broytingar kundu nevniliga vera so stórar fyri einstøk starvsfólk, at tær ikki kundu setast í verk frá degi til dags. Broytingarnar eru størri enn raktu starvsfólkini mugu tola. Tí mugu tær sambært reglunum fráboðast við uppsagnarfreistini hjá starvsfólkum, sum kann vera upp í 6 mánaðir.

Tí má leiðslan vera upp á forkant. Og hesum mugu álitisfólkini halda eyga við og minna leiðsluna á.

Álitisfólkini kundu í hesum sambandi krevja, at arbeidsgvevarin lýsir tey broyttu størvini. Hettar, so at støða kann takast til, um broytingin er so munandi at hon skal fráboðast við uppsagnarfreistunum.

Hetta verður ikki altíð gjørt. Broytingar vera skundaðar ígjøgnum, og broytingar – sum av røttum skuldu verið varslaðar frammanundan – verða trýstar ígjøgnum. Hettar gongur út yvir rættartrygdina hjá starvsfólkunum.

Eisini av hesi grund hevur tað alstóran týdning, at álitisfólkini sleppa við í tilgongdina skjótast til ber, tá broytingar liggja fyri framman.

Tey kundu nevniliga virka fyri, at alt verður lagt væl til rættis og í so góðari tíð, at stórar broytingar ikki verða skundaðar ígjøgnum – í andsøgn við rættindini hjá starvsfólkunum. /

Rætturin til hoyring og kunning

/// **BAKGRUND:** Rætturin hjá starvsfólkunum, gjøgnum álitisumboðini, at vera hoyrd og at verða tikin við í ráðum, er ein grundfestur rættur í okkara parti av heimum. Rættindini eru staðfest í lóg, kollektivum sáttmálum og øðrum bindandi avtalum. Samstarv millum arbeiðsgevara og álitisfólk er partur av einum modernaðum arbeiðspláss.

Tá fakfeløgini fyrri meira enn 100 árum síðani viðurkendu leiðslurættin, góttóku arbeiðsgevararnir samstundis rættin hjá starvsfólkunum at skipa seg í fakfeløg. Feløg við álitisfólkum sum sínum longda armi úti á arbeiðsplássunum.

Við hesum varð grundarsteinurin lagdur undir samstarv- og álitisfólka-skipanina, sum í dag eyðkennir arbeiðsmarknaðin í okkara parti av heiminum.

Kontrol – og samstarv

Hyggja vit at gongdini søguliga, so var fremsta uppgávan hjá álitisfólkunum upprunaliga, at vera eftirlitsfólk hjá fakfelagnum. Tey skuldu ansa eftir, at lógir og sáttmálar vórðu hildin í starvsfólkamálum.

Seinni er leikluturin hjá álitisfólkunum víðkaður. Tey hava fingið meira sjálvstøðugar samráðingarheimildir.

Afturat eftirlitsuppgávuni er samstarvið við leiðsluna komið meira í fokus.

Medávirkan og medavgerðarrættur

Uppgávan hjá álitisfólkunum er soleiðis m.a. at virka fyrri best møguligum viðurskiftum millum starvsfólkini og leiðsluna. Sambært sáttmálanum skal leiðslan taka álitisfólkini við í ráðlegg-ingina, tá avgerandi broytingar henda á arbeiðsplássinum.

Harafturat hava flestu sáttmálar, m.a. teir hjá Starvsmannafelagnum, ásetingar um samstarvsnevndir, har álitisfólk og varaálitisfólk sita, saman við umboðum fyrri leiðsluna.

Samstarvsnevndin skal hava innlit í øll víðskifti sum víðkoma stovninum, og leiðslan skal søkja sær ráð hjá samstarvsnevndini, áðrenn avgerðir verða tiknar.

Rætturin til medávirkan og medavgerðarrætt sæst eisini aftur í kravinum um, at vinnurekandi feløg av ávísari stódd skulu hava starvsfólkaumboð í leiðsluni. Tað merkir í leiðsluni fyrri parta- og smápartafeløg, lutafeløg og vinnurekandi grunnar. Hettar er lógarásett.

Summir almennir stovnar hava eisini líknandi starvsfólkaumboðan í leiðsluni. Dømi um hetta eru stýrið fyrri Kringvarp Føroya og stýrið fyrri Fróðskaparsetrið.

Frá álitisfólkadegnum 12. desember í Starvsmannafelagnum í fjør.

Til endans skal vera nevnt, at tá umræður arbeiðið at verja trygd og heilsu á arbeiðsplássinum, hava starvsfólkini eisini medávirkan og avgerðarrætt. Tað tryggjar lógin um arbeiðsumhvørvi teimum.

Hesin rættur verður útintur gjøgnum tey valdu trygðarumboðini, sum saman við leiðsluni, manna trygðarbólkar og -nevndir. Har eitt álitisfólk er valt, kann hetta samstundis vera trygðarumboð. Eru fleiri álitisfólk á sama øki, ja so kunnu hesi sínámillum velja eitt trygðarumboð.

Tá broytingar henda

Á føroyska arbeiðsmarknaðinum hava summir sáttmálar – t.d. teir hjá Starvsmannafelagnum – beinleiðis ásetingar um, at starvsfólkini skulu verða kunnað og tikin við uppá ráð, tá ið avgerandi broytingar verða framdar á arbeiðsplássinum.

Meginreglan um hoyring og medávirkan sæst eisini aftur í starvsfólka-politikki landsins, sum er galdandi fyrri stovnar undir landinum.

„Tað tykist, sum at avgerðin er tikin frammanundan. Hava ov lítt ávirkan á hvat hevði verið best/betri fyrri starvsfólkið“ /ÁLITISFÓLK

Hesin politikkur undirstrikar týðningin av samstarvi, tá leiðslan tekur avgerðir, ið kunnu ávirka arbeiðsviður-skiftini avgerandi.

Politikkurin, sum ivaleyst speglar hugsanina aftanfyrri sáttmálaásetingar-nar, staðfestir m.a. at:

- leiðslan skal kunna starvsfólkið í so góðari tíð, at sjónarmið og uppskot hjá starvsfólkunum kunnu vera tikin við í avgerðar-grundarlagið, áðrenn avgerðin verður endaliga staðfest
- umboð fyrri starvsfólkini skulu vera við til fremja broytingar-nar og vera tikin við uppá ráð, t.d. hoyrast og hava møguleika at gera tilmæli – eisini ávegis – undir skipaðum kørnum, sum eru avtalaðir framman-undan.

Kjølfest rættindi

Rætturin til kunning og hoyring av starvsfólkaumboðum er kjølfestur rættur í nógvum evropeiskum londum.

Summastaðni er hetta ásett í kollektivum sáttmálum. Summastaðni í lóg. Ofta bæði.

Í summum londum er vanligt við rættiliga ítøkiligum avtalum millum partarnar á arbeiðsmarknaðinum, sum útgreina hvussu samstarvið á arbeiðsplássinum skal vera. Í Danmark eru slíkar avtalur bæði fyrri starvsfólk hjá landi og kommunum.

Í Evropa er rætturin til kunning og hoyring serliga staðfestur í ES-lóggávu, sum eisini hevur havt ávirkan á onnur lond so sum Noreg. Í Danmark er hendan lóggáva sett í verk við lógini um upplýsing og hoyring av løntakarum, sum Fólkatíngið samtykti í 2005.

Talan er um sokallaða minstu-lóggávu, sum ásetir nøkur almenn rættindi. Sáttmálarnir kunnu so leggja afturat. Júst hendan lóggáva er ikki í Føroyum. /

FELAGS ÁLITIS-FÓLKAFUNDUR

11. mai 2017 hittust umleið 240 álitisfólk úr seks fakfeløgum á almenna arbeiðsmarknaðinum til felags álitisfólkafund á Hotel Føroyum.

Fakfelagssamstarvið skipaði fyrri og er hetta uttan iva fyrstu ferð, at álitisfólk úr so nógvum fakfeløgum hittast til eitt felags álitisfólkataltak. Fyrra partin av degnum vóru nógvir almennir leiðarar eisini við. Samlaða luttakaratalið var 310 fólk. Evnið fyrri álitisfólkafundin var talufrælsi á arbeiðsplássinum og tær avbjóðingar, hetta kann geva.

Fyrrapartin hevði Rasmus Willig, sosio-logur frá RUC, Roskilde Universitet, fyrri-lestur undir yvirskriftini Afvæbnet kritik. Seinnapartin hugleiddi Annemi Lund Larsen, sjúkrarøktarfrøðingur og granskar-i, um trupulleikarnar við at nýta talufrælsið í einum lítlum landi sum Føroyum.

At enda hugleiddi Herluf Sørensen, organisatiónsráðgevi, um hvussu starvsfólk kunnu brynja seg frægast mentalt til tað arbeiðstrýst, sum mangan er á arbeiðsplássunum. Samanumtikið ein áhugaverdur dagur um nøkur álvarsmál á arbeiðsmarknaðinum.

TRIDI HVØR ARBEIDIR NIDURSETTA TÍÐ

Umleið triði hvør limir í Starvsmannafelagnum, sum arbeiðir hjá landinum, arbeiðir niðursetta tíð. 31,5 %, ella 307 starvsfólk, arbeiða niðursetta tíð, vísir ein útgreining, sum felagið hevur gjørt av lønarhagtølum yvir limir, sum arbeiða á landsins stovnum.

Av teimum, sum arbeiða niðursetta tíð, eru nógv flest kvinnur, nærum 90 %. Eisini tá fyrivarni verður tikið fyrri, at 2/3 av samlaða limatalinum á økinum eru kvinnur, vísir uppperðin, at kvinnurnar eru yvirumboðaðar, tá talan er um parttíðar setanir. Nærum 43 % av kvinnuligu limunum, sum arbeiða hjá landinum, eru í parttíðar starvi. Yvirlitið vísir eisini, at tað serliga eru tey í lægru lønarbólkunum, sum arbeiða niðursetta tíð. Í lønarbólki 1, har mánaðarlønin er millum 19 og 23.000 krónur, eru góð 60 %, sum arbeiða niðursetta tíð. Í lønarbólki 2 eru 45 %, í lønarbólki 3 er talið 35 % og í lønarbólki 4 eru tey 39 %.

Við í uppperðini vóru tilsamans 974 limir, sum starvast á arbeiðsplássum undir landinum.

NSO 2017: Dagarnar 12. - 14. juni í fjør hevði felagsskapurin Nordiske Statstjenestemænds Organisation, NSO, sína árligu ráðstevnu í Siglufirði í Íslandi. Yvirskiftin hesaferð var: Statens rolle i dag og i fremtiden. Hvilken rolle får statsansatte i fremtiden?

Vælfærdin og tað almenna í framtíðini

Nógvir áhugaverdir fyrilestrar og nógv upplýsandi kjak var á skrání, tá ið fakfelagssambandið fyrri starvsfólk hjá statinum (landinum) í Norðurlondum helt sína árligu ráðstevnu í Siglufirði í Íslandi.

Afturvendandi boðskapurin var, at stóran remlingar henda – samfelagsligar, fíggarligar og tekniskar. Remlingar sum fara at geva fakfeløgnum stórar avbjóðingar í framtíðini.

Við á ráðstevnunum vóru umboð fyrri Starvsmannafelagið, sum er limur í NSO, og Jan Mortensen, sum umboð fyrri almennu arbeiðsgevararnar í Føroyum.

Vælfærd undir trústi

Stefan Ólavsson, professari við Háskúla Íslands, greiddi frá einum almennum arbeiðsmarknaði, sum stendur fyrri stórum avbjóðingum. Hann segði frá gongdini í vesturheiminum, har globalisering, neoliberalisma og alheimsgerð, hava sett vælfærdar-samfelagið undir trústi.

Um hvussu marknaðarkreftirnar eru vorðnar sterkari, samstundis sum fakfeløgini eru viknað í fleiri londum, við tað at limir hava tikið seg úr feløgnum.

Hann greiddi frá hvussu setanartrygðin hjá starvsfólkunum undir hesi skipan er viknað, tí nógv mugu liva við fyribilsettanum og niðursettari arbeiðstíð – ímóti sínum ynski.

Hann vísti á, at hóast tað nógva-staðni er eitt fólksligt krav um skatta-

Stefan Ólavsson, professari

lætta, sum hevur lagt trústi á almennu kassarnar, so er tað tó framhaldandi er ein stórir meiriluti, sum ynskir eitt vælfærdarsamfelag. Eitt samfelag við alment fíggaðum kjarntænastum t.d. innan heilsu-, skúla- og almannaøkkið. Tænastur, sum kosta skattakrónur.

Hann helt, at tað er ilt at spáa um framtíðina. Hann kundi tó staðfesta, at politiska skipanin stendur fyrri eini stórar avbjóðing, og tosaði um eina 'eksistensiella politiska kreppu' við politiskum remlingum, sum vit hava sæð í USA og aðrastaðni.

Hann lat spurningin standa opnan, um vit fara at uppliva eitt „systemskifti“ aftur. T.v.s. um vit fara at síggja, at pendulið fer at sveiggja hin vegin aftur: frá neoliberalismu, marknaðarstýring og globalisering til eina skipan, har staturin og tað almenna aftur vera í miðdeplinum.

Tólmennini koma

Robert Farestveit, búskaparfrøðingur frá íslenska LO, greiddi frá, at vit eru í eini tekniskari kollveltingartíð.

Automatiseringin og tekniska menningin hendir so skjótt, at tað er ringt at ímynda sær framtíðina.

– 65 prosent av teimum, sum fara í skúla í dag, fara at fáa eitt arbeiði, sum ikki finst í dag, segði búskaparfrøðingurin. Hetta fer at seta stór krøv til umstilling og evnini til at taka við nýggjum avbjóðingum á arbeiðsmarknaðinum.

– Automatiseringin er størri og kann ávirka fleiri stórv, enn vit duga at ímynda okkum, segði Farestveit, sum róði framundir, at bara í Íslandi kunnu kanska hundrad túsund stórv vera í 'riskazonen', sum hann kallaði tað.

Umfram at seta krøv til fólk, so vera avbjóðingar sum t.d.: Hvat ger maðurin, sum koyrir teir nýggju taxabilarnar, sum eita Uber. Er hann løntakari ella sjálvstøðugt vinnurekandi. Og hvussu verður við skattainntøkunum, tá ið arbeiðsuppgávur vera automatiseraðar og stórv hvørva?

Planlegging og fyrireiking

Tekniska menningin er eisini ein avbjóðing fyrri fakfeløgini, tí hóast fleiri móguleikar fara at stinga seg upp, so kunnu ávísir bólkur, lond og arbeiðs-sektorar blíva serliga hart raktir.

Tí eru 'planlegging' og 'fyrireiking' afturvendandi lykilaorðini, tá Farestveit umrøður teknologisku avbjóðingarnar á arbeiðsmarknaðinum og skal geva fakfeløgnum góð ráð.

Stjórnirnar og arbeiðsmarknaðurin mugu vera tilvitað um hóttanirnar, tí bara á tann hátt kunnu tey fyrireika seg og leggja ætlanir, ið mæta stóru avbjóðingunum, sigur økonomurin.

Sambært Farestveit eru og vera tað stórv, sum eru merkt av rutinu,

sum fyrst og fremst fara at standa fyrri skotum. Tað kunnu vera stórv í skrivstovuyrkinum, framleiðslu- ella í flutningsliðinum. Harafturímóti eru stórv, sum krevja servitan, t.d. innan heilsuverkið, sum ikki verða so løtt at automatisera.

Tørvur á nýhugsan

Hvørja arbeiðsstrategi skulu vit so velja, spurdi búskaparfrøðingurin. Og har hevði hann einki endaligt svar.

Uttan, at tað snýr seg um at fyrireika seg væl og leggja ætlanir.

Nýggjar vinnur og fjóltáttá vinnulív kunnu vera ein vegur fram. Tað er tørvur á nýskapan, nýggjum beinum at standa á, helt Farestveit.

– Tað er eingin grund til at vera svartskygdur, men vit mugu vera á varðhaldi og fyrireika okkum til framtíðina, var ein boðskapur hjá íslenska búskaparfrøðinginum. /

Avbjóðingar og aftursvar

Á ráðstevnunum í Siglufirði søgdu fakfelagsumboðini úr Danmark, Svøríki og Føroyum frá, hvussu tey meta avbjóðingarnar, og hvussu vit best kunnu mæta teimum.

Undir yvirskriftini 'Álop á okkara almennu stovnar' segði Britta Lejon, forkvinna í fakfelagnum ST í Svøríki, frá teimum avbjóðingum, sum hon og starvsfelagar hennara síggja í havsbrúnni.

Ójavni størsta vandamálið

Lejon legði dent á, at fakfeløgini eru ivaleyst ein tann sterkasti samfelagsmátturin, tá ið umræður at fyriryrgja ójavna millum rík og fátæk. Eitt støðugt vandamál í einum samfelag, ið dúvar upp á globalisering og marknaðarbúskap, helt hon.

Fakfelagsrørslan í Svøríki eigur heiðurin av, at Svøríki hevur havt ein av heimsins størstu reallønarhækkingum tey seinastu 20 árin, minti Lejon á. Harvið hava fakfeløgini – helst meira enn nakar annar í samfelagnum – verið við til smalka gjónna millum rík og fátæk.

Tískil er tað umráðandi, at fakfeløgini framhaldandi vera við til at mynda samfelagsgongdina og megna at standa ímóti ódemokratiska rákinum, sum tekin hava verið um seinastu tíðina, helt hon.

Mugu vera proaktiv

Fyrri starvsmannafelagið HK í Danmark greiddu tey bæði, Thomas Lyng Madsen og Kate Kegan, frá arbeiðinum hjá fakfelagnum at seta sitt fingramerki á gongdina við talgilding av samfelagnum.

HK roynir at vera upp á forkant. Tey krevja, at politikararnir taka støðu til hvat, ið skal henda, tá ið arbeiðsgongdir verða niðurlagdar og nýggjar uppgávur koma í staðin.

Harafturat hevur HK eisini sjálvst verið við til at vísa á nýggjar leiðir. Nýggjar arbeiðsfunktionir, sum starvsfólkini kunnu førleikamenna seg til, tá ið gomlu uppgávnar vera talgildar – og hvørva.

Á hendan hátt hevur HK átið sær ein proaktivan leiklut.

– Automatiseringin fer at henda, um vit vilja tað ella ikki. Tað nyttar einki at steðga henni. Men tað snýr seg at ávirka hana mest móguligt, søgdu tey, og endurgóvu í hesum sambandi fyrrverandi amerikanska forsetan, Abraham Lincoln (her í føroyskari umseting):

– Frægasti mátin at spáa um tína framtíð er at skapa hana.

Játtan til førleikamening

Formaðurin í Starvsmannafelagnum, tók eisini talgilding fram, sum eina avbjóðing, sum liggur fyrri framman.

Undir yvirskiftini 'Talgilda kollveltingin í Føroyum – eisini eitt frambrót fyrri tey alment settu?' lýsti Súni Selfoss verkætlanina Talgildu Føroyar, sum landsstýrið hevur kallað eina tekniska kollvelting.

Súni Selfoss staðfesti, at stóðan hjá Starvsmannafelagnum er, at tað ber ikki til at steðga digitalu kollveltingini, sum onkuntíð verður kallað tann 4. ídnaðarkollveltingin. Tað ber ikki til at steðga menningini. Tað snýr seg heldur um at royna at ávirka gongdina mest móguligt

til fyrimums fyrri starvsfólkini, undirstrikaði hann.

Myndugleikarnir mugu sum tað fyrsta útgreina hvørjar avleiðingar verkætlanin Talgildu Føroyar fær fyrri starvsfólk og framtíðar uppgávur. Harafturat mugu fakfeløgini fáa greiðu á hvussu nógvir pengar verða settir av til førleikamening.

Hinvegin vísti Súni Selfoss á, at fakfeløgini sjálvi eisini mugu átaka sær ein virkan leiklut til tess at at ávirka gongdina til tað besta fyrri limirnar. Hetta kunnu tey gera við at vera við til at menna nýggj stórv, sum spretta í kjalarvorrinum av automatiseringini. Og her kunnu vit læra av royndum frá feløgnum í grannalondunum, helt hann.

Sláið kalt vatn í blóðið

Jan Mortensen, lønarstjóri í Fíggaráráðnum helt, at vit mugu sláa kalt vatn í blóðið.

Hann legði dent á, at broytingarnar fara ikki at henda eftir einum degi. Verkætlanin Talgildu Føroyar er liður í eini langari menningarætlan, har broytingarnar henda so líðandi.

Kvalifikatiónskrøvini til starvsfólk, helt hann, fara ikki at broyast stórv í hesum sambandi. Tí tað er longu stórt fokus á, at starvsfólkini hava teir neyðugu KT-førleikarnar, legði hann dent á.

Jan Mortensen vísti eisini á, at al-tjóða kanningar hava staðfest, at tað er ikki automatiseringin, sum hevur elvt til tíðarskeið við stórum arbeiðsloysi. Tað hava harafturímóti fíggaráráðnum, tí við automatiseringini vera eisini skapt nýggj stórv. /

NSO-RÁÐSTEVNURNAR Í FRAMTÍÐINI

NSO felagsskapurin hevur hildið ráðstevnur á hvørjum ári. Sum eina roynd er avgjørt, at eingin NSO-ráðstevna verður í 2018, men í staðin í 2019 í døgnum 19. til 21. august. Men í 2018 verða temadagar 29. og 30. august, har eitt evni verður viðgjørt. Í skrivandi løtu er ikki avgjørt, hvat hetta evni verður.

Lokaupphæddin, ið hefur verið 100.000 kr. síðani Samlagstryggingargrunnurin varð settur á stovn, verður í ár minkað niður í 90.000. Hetta sambært aðalfundarviðtøku, ið ásetti at fram til 2027 skal lokaupphædd vera partur av tryggingarskipanini hjá Samlagstryggingargrunninum.

Tekstur: John Kjær, formaður í Samlagstryggingargrunninum

Niðurlaðing av lokaupphæddini

Árini frá 2018 til 2027 verða tó nýtt til eina niðurlaðing av upphæddunum, ið verða útgoldnar teimum, ið hava nátt pensjónsaldur. Niðurlaðingin er 10.000 krónur hvørt ár.

Tá lokaupphæddin í 2028 er burtur, kemur grunnurin bert, á samhaldsføstum støði, at keypa ymsar tryggingar vegna limirnar.

Fremsta virki hjá Samlagstryggingargrunninum er jú at keypa tryggingar, ið geva veitingar við deyða ella við ávísar hættisligar sjúkur.

Nógv hugsa kanska ikki um tryggingar í gerandisdegnum, men vit mugu ásanna, at tær eru neyðugar, tí vit hava staðfest, at árini Samlagstryggingargrunnurin hefur verið til, er einki ár uttan skaða. Einki at ivast í, at besta gongdin hevði verið, um skaðar ikki komu fyrri, men so er tíverri ikki. Vónin er tó, at tann hjálpin, ið grunnurin veitir, móguliga kann vera við at linna um hjá teimum, ið hava verið fyrri sjúku ella deyða.

Heldur ikki í fjør eru vit sloppin undan menniskjaligum missi. Triggir limir doyðu og lat grunnurin aftrat hesum eisini seks útgjald í sambandi við deyða hjá hjúnafelega.

Talið av staðfestum álvarsligum sjúkum var sekstan. Her er annars hend tann broyting, at útgjaldið er økt upp í 150.000 krónur tá sjúka, ið kemur undir tryggingina, er staðfest.

Broytingar henda alla tíðina. Eisini innan tryggingarheimin. Útbøðið av tryggingum broytist og økist í hvørjum, eins væl og tørurin hjá tí einstaka broytist. Neyðugt er at fylgja við hvat hendir og keypa ta vøru, ið samsvarar ynski og tørvi hjá limunum.

Sum er metir Samlagstryggingargrunnurin, at tær tryggingar, ið grunn-

John Kjær á aðalfundinum hjá Samlagstryggingargrunninum.

urin keypir, eru á leið tað, sum limirnar ynskja sær, men alla tíðina verður tó arbeitt við at betra um, so at vit altíð fáa ta bestu – og um móguligt – ódýrastu vøruna. Samstundis verður alla tíðina kannaður móguleikin fyrri at økja talið av tryggingum, ið koma undir avtaluna.

Í høvuðsheitum keypir Samlagstryggingargrunnurin, sum er, vegna limirnar triggjar tryggingar. Lívs-trygging, ið er galdandi fyrri lim og hjúnafeleg/samlivara, trygging, ið veitir útgjald við álvarsliga sjúku hjá tí tryggjaða og trygging, ið veitir útgjald við álvarsliga sjúka hjá barni hjá tí tryggjaða. Aftrat hesum eru eisini móguleikar fyrri gjaldsundantøku í samband við óarbeiðsføri við í tryggingaravtaluni.

Fremstu deydorsøkirnar í okkara parti av heiminum eru sjúkur í hjarta-

og blóðrenslis og krabbasjúkur. Alt fleiri okkara fáa staðfest onkrar av hesum sjúkum, og fyrr vit koma undir viðgerð, tess betri er móguleikin at verða grøddur. Men júst tí at talið av sjúkuraktum økist, er avgjørt neyðugt at hava eina vælverkandi tryggingarskipan.

Hóast hvør einstakur kann keypa sær sínar egnu tryggingar og seta tær saman, sum henni ella honum lystir, er eingin ivi um, at fyrri nógv okkara er samlagstryggingin eisini ein sera týðandi partur av samlaða tryggingarhøpinum. Samlagstryggingargrunnurin hefur tí nógv uppgávur og verður á komandi aðalfundi umrøða av hvørjar uppgávur grunnurin skal leggja dent á komandi árini og hvussu hesar skulu skipast. /

ADALFUNDUR Í SAMLAGSTRYGGINGINI

Aðalfundurin hjá Samlagstryggingargrunninum verður hóskvældið 22. februar kl. 19 í hølunum hjá Starvsmannafelagnum.

Tá verður móguleiki at triva í nógvu spurningarnar, ið hava við bæði trygging og eftirløn at gera, eins og grannskoðaði roknskapur grunsins verður lagdur fram.

Umboð fyrri Tryggingarfelagið Liv verður við á fundinum.

AÐALFUNDUR

Ársaðalfundur Starvsmannafelagsins verður leygardagin 3. mars 2018 kl. 15.00 í Smæruni, J.H. Schrøtersgøta 7, Tórshavn.

Skrá fyrri aðalfundin:

- Frásøgn formansins frá
 - farna ári og
 - virki felagsins framyvir.
- Framløga av grannskoðaðum roknskapum til góðkenningar.
- Møguligar lógarbroytingar
- Møgulig uppskot frá limum og nevnd.
- Ásetan av limagjöldum.
- Val av grannskoðara og tiltakslimi.
- Ymiskt.

Limir, sum vilja hava uppskot til umrøðu á aðalfundinum og mógulig lógaruppskot, mugu senda nevndini hesi í seinasta lagi leygardagin 24. februar 2018.

STARVSMANNAFELAGIÐ

VELJID ÁRSINS ÁLITISFÓLK

Hevur tú hug at kjósa títt álitisfólk til Ársins Álitisfólk 2018?

Seinastu nógvu árini hefur Starvsmannafelagið kosið Ársins Álitisfólk á aðalfundi felagsins. Tað verður eisini gjørt á aðalfundinum 3. mars.

Starvsmannafelagið heldur, at arbeiði sum álitisfólk hefur ómetaliga stóran týdning. Bæði fyrri felagið, limirnar og stovnsleiðslurnar. Góð álitisfólk hava, um nakar, uppborið eitt herðaklapp.

Tí heita vit á tykkum limir um at senda felagnum uppskot um hvønn tit halda eigur at verða kosin Ársins Álitisfólk 2018. Tá ið Ársins Álitisfólk verður valt, leggur nevndin í Starvsmannafelagnum m.a. dent á hettar:

- Royndir sum álitisfólk
- Virkin í fakfelagshøpi
- Arbeitt fyrri at verja rættindi hjá starvsfólki/felagi.

Í uppskotinum skal stutt verða greitt frá, hví tit halda, at tað fólk, ið tit skjóta upp, skal fáa heiðurin Ársins Álitisfólk.

Send felagnum ein teldupost ella eitt bræv við uppskoti tykkara, so hetta er felagnum í hendi í seinasta lagi triggjar dagar áðrenn aðalfundin, sum verður 3. mars:

Skrivið til:
Starvsmannafelagið
J. H. Schrøtersgøta 9
FO 100 Tórshavn
Teldupostur: starvsmannafelag@starvsmannafelag.fo

Tað er nevnd felagsins, ið tekur avgerð um, hvør fær heiðurin. Nevndin tilskilar sær rætt til sjálv at koma við uppskotum, í tann mun tað er neyðugt.

AÐALFUNDUR

Ársaðalfundur í Samlagstryggingargrunni Starvsmannafelagsins verður hósdagin 22. februar 2018, kl. 19.00 í hølum felagsins J.H. Schrøtersgøta 9, Tórshavn.

Skrá:

- Frásøgn um virki grunsins í farna roknskaparári.
- Framløga av grannskoðaðum ársrokniskapi til góðkenningar.
- Viðtøkubroytingar.
- Val av nevndarlimum.
- Ymiskt.

Limir sum vilja hava uppskot til umrøðu á aðalfundinum og mógulig lógaruppskot, mugu senda nevndini hesi í seinasta lagi hósdagin 15. februar 2018.

Nevndin

TÓRFINN SMITH FARIN

23. maj í fjør andaðist Tórfinn Smith, sum í fleiri ár samskipaði útgávuna av Starvsblaðnum.

Tórfinn Smith varð føddur 27. mars 1946 og var 71 ára gamal. Hann var ættaður úr Havn, men búði tey seinastu árini í Vági.

Árini 1995 til 1999 arbeiddi hann á skrivstovuni hjá Starvsmannafelagnum, og frá 2003 og til á sumri í 2016 samskipaði hann útgávuna av Starvsblaðnum. Gjøgnum felag sítt Rit&Ráð, samskipaði Tórfinn eisini blaðútgávuna hjá fleiri øðrum færoyskum fakfeløgum.

Tórfinn sat í fleiri ár í Tórshavnar býráð fyrri Javnaðarflokkin, har hann m.a. var formaður í havnanevndini.

Sum journalistur arbeiddi hann nógv ár á Sosialinum, har hann bæði var blaðmaður og blaðstjóri. Eisini arbeiddi hann á Dimmalætting.

Fakfelagsrørslan hefur nógv at takka Tórfinni fyrri. Friður verði við minni um góða vin og fyrrverandi samstarvsfelaga okkara, Tórfinn Smith.

Súni Selfoss
Starvsmannafelagið

Lat okkum hjálpa tær at seta saman fíggjarliga trygdarnetið, so hongur tað ikki á tær

Kundin eigur LÍV. Vinningurin verður borin aftur gjøgnum góðar tryggingar, lágan rakstrarkostnað og eitt munagott avkast á pensjónsuppsparingini.